

# EAA 2009–2013 m. strategija Daugiametė darbo programa



Viršelio dizainas: EAA  
Maketas: EAA

### **Teisinis pranešimas**

Šio leidinio turinys nebūtinai atspindi oficialią Europos Komisijos ar kitų Europos Bendrijų institucijų nuomonę. Nei Europos aplinkos agentūra, nei joks Agentūros vardu veikiantis asmuo ar įmonė neatsako už šioje ataskaitoje esančios informacijos galimą panaudojimą.

### **Pastaba dėl autorių teisių**

© EAA, Kopenhaga, 2009  
Leidžiama dauginti nurodant šaltinį, jei nenurodyta kitaip.

Informacijos apie Europos Sąjungą galima rasti internete. Jos galima rasti serveryje *Europa* (<http://europa.eu.int>).

ISBN 978-92-9213-017-6  
DOI 10.2800/15381

### **Aplinką tausojanti gamyba**

Šis leidinys atspausdintas laikantis aukščiausių aplinkosaugos standartų.

### **Spausdino „Schultz Grafisk“**

- Aplinkos apsaugos vadybos sertifikatas: ISO 14001
- IQNet – Tarptautinis sertifikavimo tinklas DS/EN ISO 14001:2004
- Kokybės sertifikatas: ISO 9001: 2000
- EMAS įregistruota. Licencijos Nr. DK — 000235
- Pažymėtas ekologiniu ženklu „Nordic Swan“, licencijos Nr. 541 176

### **Popierius**

„RePrint“ – 90 g/m<sup>2</sup>.  
„CyclusOffset“ – 250 g/m<sup>2</sup>.  
Abiejų rūšių popierius yra perdirbtas ir pažymėtas ekologiniu ženklu „Nordic Swan“.

*Atspausdinta Danijoje*



Europos aplinkos agentūra  
Kongens Nytorv 6  
1050 Copenhagen K  
Danija  
Tel. +45 33 36 71 00  
Faks. +45 33 36 71 99  
Tinklapis: [eea.europa.eu](http://eea.europa.eu)  
Užklauso: [eea.europa.eu/enquiries](http://eea.europa.eu/enquiries)

# EAA 2009–2013 m. strategija Daugiametė darbo programa

# Trumpai apie EAA

Europos aplinkos agentūra (EAA) yra Europos visuomeninė organizacija, teikianti nešališką, patikimą palyginamąją informaciją apie aplinką. EAA siekia užtikrinti, kad sprendimų priėmėjai ir visuomenė būtų informuoti apie aplinkos būklę ir perspektyvas. EAA taip pat teikia reikiamas nepriklausomas mokslines žinias ir techninę pagalbą, kad Bendrija ir valstybės narės galėtų imtis tinkamų aplinkos apsaugos ir jos būklės gerinimo priemonių, kaip numatyta EB sutartyje ir Bendrijos lydimosiose aplinkos ir tvarios plėtros veiksmų programose. EAA partneriai — tai vyriausybės institucijos ir agentūros, tarptautinės konvencijos ir JT įstaigos, mokslininkų bendruomenė, privatus sektorius ir piliečių visuomenė.


EAA atlieka daug įvairių kompleksinių aplinkos ir teminių vertinimų: rengia penkiamečių aplinkos būklės ir perspektyvų ataskaitą, atlieka teminius ir sektorių vertinimus, analizuoja politikos priemonių bei ateities studijų veiksmingumą ir globalizacijos poveikį Europos aplinkos ir išteklių srityje. EAA yra svarbus aplinkos duomenų ir rodiklių šaltinis

bei saugotojas ir pagrindinis žinių apie aplinką ir informavimo paslaugų teikėjas.

Europos aplinkos agentūra ir Europos aplinkos apsaugos informacijos ir stebėjimo tinklas (angl. „Eionet“) buvo įsteigti 1990 m. gegužės 7 d. EEB Reglamentu 1210/90 (iš dalies pakeistu 1999 m. balandžio 29 d. EB Reglamentu 933/1999 ir 2003 m. liepos 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos EB Reglamentu 1641/2003). Sprendimas įkurti Agentūrą Kopenhagoje buvo priimtas 1993 m., o Agentūra pradėjo savo veiklą 1994 m. Steigimo reglamente yra numatyti EAA uždaviniai (2 straipsnis) ir prioritetinės sritys (3 straipsnis), kurias Agentūra įtraukia į savo daugiametes ir metines darbo programas.

EAA 2009–2013 m. strategija yra Agentūros ketvirtoji daugiametė darbo programa. EAA Valdančioji taryba patvirtino šią programą raštiška procedūra per 2008 m. lapkričio 26 d. vykusį 52-ąjį posėdį.

# Mūsų vizija

A stylized world map in shades of blue and white, centered on the Atlantic Ocean. The map is semi-transparent, allowing the text to be overlaid on it.

Tapti pripažinta svarbiausia pasaulio institucija, laiku teikiančia aktualius ir prieinamus Europos aplinkos duomenis, informaciją, žinias ir vertinimus.

---

# EAA Valdančiosios tarybos pirmininkas

---



*Dr. Karsten Sach*

Valdančiosios tarybos vardu norėčiau padėkoti ankstesniam pirmininkui Lars-Erik Liljelund už tai, kad jis negailėdamas jėgų ir veiksmingai vadovavo Valdančiajai tarybai. Per keletą pastarųjų metų aplinkos politikos klausimai ir vėl atsirado politinės darbotvarkės klausimų sąrašo viršuje, — tai yra ilgalaikis EAA veiklos nuopelnas, rodantis, kad jos indėlis yra kaip niekada anksčiau svarbus.

EAA pasirengusi ir toliau atlikti nepriklausomos ir patikimos aplinkos informacijos teikėjos vaidmenį. Žvelgdamas į ateinančius penkerius metus, taip pat norėčiau atkreipti dėmesį į keletą EAA strateginių klausimų.

Šia naująja strategija ir ateityje remsime ES aplinkos veiksmų programų tikslus. Tad klimato kaita, gamta ir biologinė įvairovė, aplinka ir sveikata, gamtos ištekliai ir atliekos ir toliau bus pagrindinės EAA veiklos sritys. Naujoje strategijoje taip pat numatome tęsti veiklą, susijusią su Bendra informacijos apie aplinką sistema (BIAS).

Kompleksiniai aplinkos vertinimai ir numatomos naujos idėjos, visų pirma susijusios su ekosistemos paslaugomis, ekologiniu efektyvumu ir atsirandančiomis technologijomis bei naujovėmis, atliks svarbų vaidmenį formuojant Europos aplinkos politikos kryptis. Gerai parengtos aplinkos politikos kryptys yra būtinos ir aktualios mūsų visuomenei ir ekonomikai.

EAA glaudžiai dirbs su kaimyninėmis, visų pirma Vakarų Balkanų regiono šalimis. Svarbu pabrėžti, kad mūsų nuolatinis ir artimas bendradarbiavimas ne tik pagerina aplinkos informacijos kokybę ir aprėptį, bet ir stabilizuoja aplinkos būklę tose šalyse.

Pasaulio mastu bendradarbiaudama su 56 šalimis, EAA 2007 m. paskelbė ataskaitą „Europos aplinka. Ketvirtasis įvertinimas“, geriau žinomą kaip Belgrado ataskaita, kurioje pateikė politikos formavimui svarbią, naujausią ir patikimą informaciją apie aplinkos ir visuomenės sąveiką visos Europos lygmeniu. Joje taip pat pabrėžiama, kad norint sėkmingai įgyvendinti aplinkos politikos kryptis, būtina bendradarbiauti su visomis suinteresuotosiomis šalimis ir pasaulio, ir regionų lygmeniu.

Visuomenė, sprendimų priėmėjai, mokslininkų bendruomenė ir politikai padeda Agentūrai dirbti savo darbą, tad bendradarbiavimas su šiomis šalimis bus stiprinamas, visų pirma tais klausimais, dėl kurių kyla karštos diskusijos (klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas, vandens ir oro kokybė).

Tikiu, kad į priekį žvelgianti EAA ateityje dės ne mažiau pastangų ir per kitus 5 metus laiku teiks pažangią, aktualią ir patikimą informaciją.

---

# EAA Mokslinio komiteto pirmininkas

---



*Prof. László Somlyódy*

Nuo pat Europos aplinkos agentūros įsteigimo jos veiklą remia nepriklausomas Mokslinis komitetas. Komitete dirba įžymūs aplinkos mokslininkai, kurie drauge aprėpia daugelį aplinkos sričių ir užtikrina mokslinį Agentūros darbo rezultatų pagrindimą. Agentūros darbotvarkė apima daugybę aplinkos klausimų, o jos darbuotojai atidžiai stebi naujas tendencijas. Agentūra taip pat atlieka svarbų vaidmenį, užtikrindama deramas sąsajas tarp mokslinėje ir politinėje arenoje vykstančių diskusijų.

Mokslinis komitetas remia naująją EAA 2009–2013 m. daugiametę darbo programą kaip išsamų ir puikiai suderintą dokumentą. Ji apima ne tik gamtinę, fizinę, biologinę, cheminę ir mechaninę sritį, bet taip pat atsižvelgia į politinių padarinių, ekonomikos varomųjų jėgų ir sociologinių suvaržymų svarbą. Šis daugiafunkcis požiūris sudaro programos, kuri grindžiama daugybe kelias sritis apimančių temų ir kompleksiniais aplinkos vertinimais, kuriuos atliks Agentūra, esmę.

Penkerių metų aplinkos būklės ataskaitos ir Agentūros visos Europos lygmeniu atliekami vertinimai padėjo apibrėžti mokslinių tyrimų pagrindų programų prioritetus. Taigi manau, kad Mokslinis komitetas turėtų kur kas aktyviau padėti rengti su moksliniais tyrimais susijusius darbotvarkės klausimus Agentūros kompetencijos srityse ir naujų technologijų – biologinių technologijų ir nanotechnologijų – srityse.

Mokslinis komitetas, siekdamas laikytis dar platesnio visuotinio požiūrio į aplinkos, ekonomikos, socialinius ir technologinius klausimus, padės užmegzti ryšius ir palaikyti glaudesnę dialogą ne tik su mokslininkais ir mokslinius tyrimus atliekančiais partneriais, bet ir su nevyriausybinėmis organizacijomis, pramonės atstovais ir piliečiais.

EAA veiklos sąlygos sparčiai kinta. Todėl svarbu pasinaudoti proga, kurią teikia įgyvendinami nauji projektai: Pasaulinė aplinkos ir saugumo stebėsenos sistema (angl. GMES) ir kitos didelio masto stebėsenos iniciatyvos. Tikėtina, kad jos iš esmės pakeis duomenų, informacijos ir rodiklių teikimo būdą.

Itin svarbu, kad 2009–2013 m. Agentūra, padedama Mokslinio komiteto narių, ir toliau tirtų kylančius klausimus, susijusius su būsimu mokslinių tyrimų planavimu, ir nustatytų mokslines spragas bei aplinkos tyrimų prognozes ir Europos, ir nacionaliniu lygmeniu, – visa tai ateityje gali turėti itin didelės reikšmės sprendžiant įvairius aplinkos iššūkius, su kuriais šiuo metu susiduria Europa.

*Naujai išrinktas EAA Mokslinio komiteto pirmininkas yra dr. Detlef Sprinz.*

# EAA vykdomoji direktorė



*Prof. Jacqueline McGlade*

Ši EAA strategija apima mūsų penkerių ateinančių metų planus. Strategija parengta pagal šiandienos ir rytdienos informacijos poreikius, ypatingą dėmesį skiriant gerokai platesniam kaupiamos aplinkos informacijos panaudojimui. Mes stengiamės supaprastinti savo veiklą, kuriame naujus darbo būdus ir naujus metodus, kad galėtume ekologines nuostatas įtraukti į ekonominės ir socialinės politikos formavimą.

## **Nauji aplinkos informacijos aiškinimo būdai**

Didžioji gamtos dalis yra visiems priklausanti, tačiau ne visų tausojama visuomenės gerovė. Kad galėtume įvertinti gamtos teikiamą naudą, turime pasirinkti teisingus jos apsaugos ir išsaugojimo būdus. Agentūroje rengsime oficialios statistikos atitikmenį, kad ekologines paslaugas ir gamtos turtus galima būtų suderinti su tradiciniais mūsų ekonomikos turtais. Mes taip pat patvirtinsime metodinį pagrindą tarptautiniam susitarimui dėl aplinkosaugos apskaitos ir parengsime Europos ekosistemų ir paslaugų vertinimą „Eureca 2012“. Ateityje galėsime parodyti, kaip žmonės ir vyriausybės, pasitelkdamos su ekosistemomis susijusias paslaugas, gali pertvarkyti pasaulio ekonomiką.

## **Nauji aplinkos informacijos naudojimo būdai**

Žmonėms reikia naujausios informacijos apie juos supančią aplinką. Pavyzdžiui, daugelį žmonių veikia dideli ozono kiekiai, o sveikatai žalingų dalelių kiekis

didėja dėl miestų plėtros. EAA Ozono svetainėje dabar galima susipažinti su ozono duomenimis beveik realia laike, jie taip pat teikiami gydytojams ir ligoninėms, kad šie galėtų iš anksto įspėti jautrius asmenis. Agentūra realiu laiku teiks duomenis apie oro kokybę, pasitelkdama antžemines stebėsenos stotis ir žemės stebėjimus pagal GMES programą, kad sveikatos priežiūros srityje dirbantys partneriai geriau žinotų apie vyraujančias, su aplinka susijusias kvėpavimo ligas.

## **Nauji atsirandančių aplinkos problemų nustatymo būdai**

Nepaprastai svarbu numatyti, kokių rūšių informacijos ateityje priimant sprendimus prireiks politikos formuotojams, pramonės atstovams ir piliečiams. Savo naujai apipavidalintame leidinyje „Signals“ skaitytojų dėmesį sutelksime į tuos klausimus, kurie, mūsų nuomone, bus svarbiausi ateinančių metų darbotvarkėje. Geriausi pavyzdžiai, kai EAA iš anksto numatė visuomenės poreikius, apima biokurą, elektros energijos subsidijas, ekosistemos paslaugų vertinimą ir elektromagnetinę radiaciją. Savo veiklą grindžiame prevenciniu principu, pagrindžiančių faktų vertinimu, sprendimų priėmimu, esant įvairiems neaiškumams, bei sprendimų paramos modeliais ir scenarijais. Per ateinančius penkerius metus sukursime paprastą skaičiavimo metodą, kuris leis numatyti šiandienos ir rytdienos socialinių ir ekonominių varomųjų jėgų sukeltus galimus aplinkos poveikius.

## **Nauji darbo būdai**

Kadangi vis daugiau ir daugiau žmonių įsitikina, kad aplinka jų gyvenime yra labai svarbi, nepaprastai padidėjo poreikis gauti patikimos informacijos vietos lygmeniu. Informacijos sklaida pasitelkiant EAA tinklus yra unikalus ir pasiteisinęs sprendimas. Naudodami naujausias technologijas ir programinę įrangą, siekiame pažangos mokslinio monitoringo ir stebėjimo srityje. Šiandien suvokiame, kad piliečiai stebėtojai, visų pirma tie, kurie gyvena tolimuose regionuose arba yra artimai susiję su aplinka dėl gyvenimo būdo arba profesijos, gali daug papasakoti. Dirbdami tokiuose regionuose kaip Arktis, įsitikinome, kad dažnai vietiniai gyventojai pokyčius pastebi greičiau negu juos užfiksuoja bet kokia pažangiausia mėginių programa. Ateityje bus itin svarbu suderinti šiuos įrodymų šaltinius,

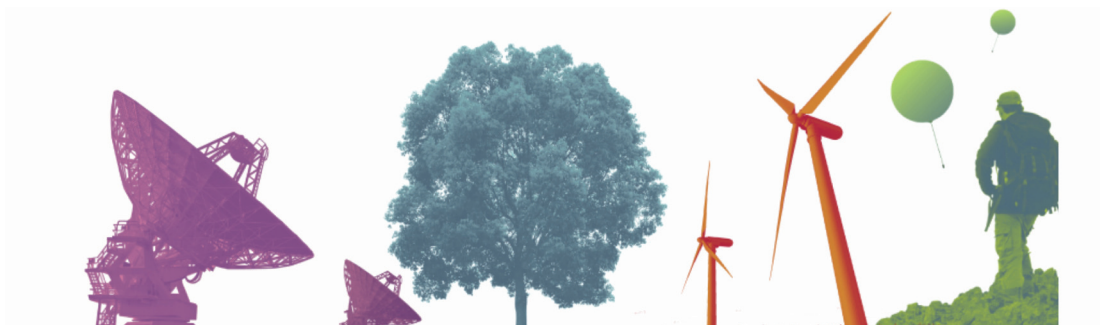


---

---

atliekant oficialius vertinimus ir analizę. EAA plėtė ir kūrė savo tinklus ir stebėjimo bei žinių kaupimo šaltinius, pasinaudodama pasaulio piliečių aplinkos stebėjimo rezultatais. Per ateinančius penkerius

metus padidinsime prašymų skaičių pagal Bendrą informacijos apie aplinką sistemą (BIAS), kad galėtume siūlyti platų aplinkos stebėsenos pasaulio ir vietos lygmeniu paslaugų pasirinkimą.



---

# Mūsų uždavinys

---

Dabartiniu metu dauguma europiečių sutinka, kad aplinka daro milžinišką poveikį jų gyvenimo kokybei, ir pasaulinės tendencijos čia atlieka reikšmingą vaidmenį. Europos gyventojai nori, kad į aplinkos, ekonomikos ir socialinius poreikius būtų atsižvelgiama priimant sprendimus dėl transporto, elektros energijos, būsto, žemės ūkio, žuvininkystės, maisto ir sveikatos. Įmonės taip pat stengiasi diegti daugiau naujų ir siekia ekologinio efektyvumo, kad atitiktų aukštesnius aplinkosaugos standartus ir išliktų konkurencingos rinkoje.

Per pastaruosius 30 metų europiečiai įsitikino, kad gerokai sumažėjo oro teršalų kiekis, ozono sluoksnį ardančių cheminių medžiagų gamyba sumažinta 95 %, parengtas susitarimas dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo mažinimo, sukurta pažangi teršalų išmetimo leidimų prekybos ir kompensavimo rinkų sistema, įgyvendinama augalų ir gyvūnų apsauga, gerinama gėlo vandens ir jūrų pakrančių vandens kokybė ir sudaryta visuotinė galimybė naudoti saugų geriamąjį vandenį. Didžiuma šios pažangos buvo pasiekta, įgyvendinant aplinkosaugos *acquis communautaire*.

Tačiau tuo pat metu piliečiams kelia nerimą klimato kaita, oro, kuriuo jie kvėpuoja, kokybė, atliekų tvarkymo būdai ir cheminių medžiagų poveikis. Jie klausia, kas vyksta aplinkoje ir kaip ji veiks juos pačius ir būsimas kartas.

EAA darbuotojų tikslas yra laiku pateikti Europos sprendimų priėmėjams ir piliečiams patikimą informaciją ir žinias, kad aplinkos politikos kryptys būtų deramai pagrįstos, taip pat padėti atsakyti į jų keliamus klausimus apie aplinkos vaidmenį jų kasdiniame gyvenime ir užtikrinti, kad ekologinis mąstymas ir švietimas būtų įtrauktas į sprendimų priėmimo procesą.

Stengsimės pasiekti šių tikslų per ateinančius penkerius metus:

- ir toliau remdami Europos aplinkos teisės aktų įgyvendinimą — atlikdami Europos aplinkos analizę ir vertinimus;
- užtikrindami nuolatinę galimybę gauti kokybiškus aplinkos duomenis, informaciją ir paslaugas;
- rengdami kompleksinius aplinkos vertinimus ir ateities studijas Europai, kuri gyvena vis globalesnėmis sąlygomis;
- sprenddami svarbius prioritetinius aplinkos klausimus, kurie atsiranda politinėse darbotvarkėse;
- gerindami ryšius su sprendimų priėmėjais ir piliečiais –platindami jiems daugialypę, lengvai suprantamą informaciją įvairiomis kalbomis.

---

# Mūsų 2009–2013 m. strategija

---

Pastaraisiais metais sparčiai didėjo sąmoningumas apie aplinkos pokyčius ir atsirado skubių politinių sprendimų poreikis. Tai savo ruožtu paskatino staigų aplinkosauginių iniciatyvų ir institucijų kūrimąsi. Savo strategija siekiame reaguoti į šiuos pokyčius, sutelkdami dėmesį į laiku teikiamus aplinkos duomenų šrautus, erdvinės skiriamosios gebos ir kokybės gerinimą bei įtvirtinimą, pagal poreikius kurdami naujus duomenų šaltinius, skatindami didesnę žinių apie sąsajas tarp ekosistemų ir pagrindinių socialinių bei ekonominių sričių integraciją ir gerindami ekologinio švietimo kokybę ir veiksmingumą Europoje.

EAA 2009–2013 m. strategija yra ketvirtoji daugiametė darbo programa. Ji remiasi sėkmingai įgyvendinta mūsų ankstesne 2004–2008 m. strategija, kuri buvo grindžiama pagrindiniais Šeštosios aplinkos veiksmų programos prioritetais ir kuri įtvirtino Agentūros kaip pagrindinės aplinkos duomenų, informacijos ir žinių teikėjos Europoje vaidmenį.

2008 m. parengtoje EAA veiksmingumo vertinimo ataskaitoje sakoma, kad „Agentūra yra ... *veiksmingiausias būdas teikti suinteresuotosioms šalims reikiamus produktus ir paslaugas. ... Sunku įsivaizduoti ... kaip nešališka ir patikima informacija galėtų būti teikiama per kokius nors kitus galimus Europos organizacijų mechanizmus*“.

2008 m. vertinimo ataskaitoje taip pat pateikiamos rekomendacijos dėl prioritetų nustatymo ir platinimo. Rekomendacijas įgyvendinome, įvardydami būsimus prioritetus ir numatydami Agentūros išteklius.

Naujoji mūsų strategija grindžiama trimis pagrindinėmis veiklos kryptimis:

- Europos Sąjungos, tarptautiniuose aplinkos teisės aktuose ir visų pirma jos Šeštojoje aplinkos veiksmų programoje nustatytų informacijos poreikių tolesnis tenkinimas;
- Pačių naujausių vertinimų apie aplinkos pokyčius ir jų priežastis teikimas bei įgyvendinamų aplinkos politinių dokumentų, įskaitant Šeštąją aplinkos veiksmų programą, ES darnaus vystymosi strategiją ir susijusių sričių dokumentus, vertinimas;
- Aplinkos duomenų ir žinių koordinavimo ir platinimo visoje Europoje gerinimas.

EAA strategijoje aprašytos veiklos kryptys suskirstytos į keturias sritis:

- Aplinkos temos
- Kelias sritis apimančios temos
- Kompleksiniai aplinkos vertinimai
- Informavimo paslaugos ir ryšiai.

Kitos dvi strateginės kryptys apima kasdienę EAA veiklą, administravimą ir valdymą.

---

# Tikslai

---

## **Pagrindinis mūsų 2009–2013 m. tikslas**

Pagrindinis EAA tikslas bus rengti Europos, europinius, ir regioninius kompleksinius aplinkos duomenų ir rodiklių rinkinius, vertinimus ir temines analizes, siekiant sukurti tvirtą pagrindą ES ir šalių narių sprendimų priėmėjams, kurie formuoja aplinkos politikos kryptis, taip pat bendradarbiauti su šalimis kandidatėmis, galimomis kandidatėmis ir šalimis, kurias apima Europos kaimynystės politika.

Siekdami užtikrinti teikiamų duomenų, analizių ir informacijos svarbą bei kokybę, ir toliau intensyviai dirbsime su „Eionet“ tinklu, bendradarbiaujančiomis šalimis ir daugeliu institucijų partnerių, tarp kurių yra Europos Komisija, vyriausybės institucijos ir agentūros, tarptautinės konvencijos ir JT įstaigos, mokslo, technikos ir mokslinių tyrimų bendruomenės, privatusis sektorius ir pilietinė visuomenė.

## **Mūsų strateginiai tikslai:**

- atlikti pagrindinį vaidmenį rengiant ir įgyvendinant Europos aplinkos politikos kryptis ir susijusius dokumentus, visų pirma Europos Komisijos aplinkos veiksmų programą;
- stebėti ES ir EAA šalių narių, šalių kandidačių ir galimų šalių kandidačių aplinkos politikos kryptių veiksmingumą;
- remti ES tvaraus vystymosi strategijos stebėseną (padedant įgyvendinti tvaraus vystymosi rodiklių sistemą), daugiausiai dėmesio skiriant esminiams aplinkos klausimams;
- atlikti kompleksinius aplinkos vertinimus ir analizes pagal Šeštąją aplinkos veiksmų programą ir ES tvaraus vystymosi strategiją, taip pat apibrėžti aplinkos temas, ateities studijas ir išankstinio įspėjimo sistemas, susijusias su visuomeninių ir ekonominių struktūrų pokyčiais;
- kad aplinkos informacija dar mažiau vėluotų, kur kas reguliariau teikti atnaujinamą informaciją ir jei tik įmanoma duomenis beveik realiaame laike, pasitelkiant Bendrą informacijos apie aplinką sistemą (BIAS) ir aplinkos informacijos centrus;
- formuoti naujas idėjas ir mąstymą, visų pirma susijusius su ekosistemos paslaugomis, išteklių naudojimu, naujomis technologijomis bei naujovėmis ir elgesio pokyčiais;
- kurti naujas interneto paslaugas, kurios atitiktų ekologinio švietimo poreikius;
- naudojantis veiksmingomis ryšių ir informavimo paslaugomis, padėti užtikrinti, kad ekologinis mąstymas būtų įtrauktas į sprendimų priėmimą ir Europos piliečių kasdienį gyvenimą.

# Pagrindiniai veiksmai

## Pagrindiniai mūsų 2009–2013 m. veiksmai

### 2009 m. mes ...

- teiksime informavimo paslaugas pagal penkių aplinkos informacijos centrų sritis, tai: oro kokybė, klimato kaita, biologinė įvairovė, gėlas vanduo, (įskaitant vandens balanso rodiklius, gaunamus iš Europos vandens informacijos sistemos (WISE) ir nustatomus pagal Jungtinio tyrimų centro (JTC) informaciją apie potvynių ir sausrų riziką) ir jūrų bei žemės naudojimas, taip pat nustatysime pažeidžiamumo bei prisitaikymo ir krizių prevencijos ir valdymo duomenų poreikį;
- kursime EAA paramos infrastruktūrą Europos bendrai informacijos apie aplinką sistemai (BIAS) ir „Inspire“ iniciatyvai, tobulindami interneto paslaugas ir galimybę gauti duomenis realiu laiku;
- koordinuosime *in-situ* duomenų teikimą GMES (Pasaulinės aplinkos ir saugumo kontrolės) sistemai ir susiesime juos su Pasauline žemės stebėjimo sistemų sistema (GEOSS);
- Švedijos ES pirmininkavimo metu remsime Baltijos jūros makroregiono aplinkos vertinimus;
- teiksime esminę analitinę pagalbą, įgyvendinant pasaulinę programą „Naujas žalias kursas“ ir anglies dvideginio kiekio mažinimo grindžiamą ekonomikos planavimą Europoje;
- parengsime du svarbiausius EAA išankstinio įspėjimo leidinius;
- remsime su klimato kaita susijusius svarstymus, kol bus surengta JT Klimato kaitos konferencija (COP15) Kopenhagoje;
- pranešime apie biologinės įvairovės nykimo mažinimo pažangą, pasitelkdami 2010 m. Europos biologinės įvairovės rodiklių paprastinimo iniciatyvą.

### 2010 m. mes ...

- parengsime EAA įprastinį kompleksinį Europos aplinkos būklės ir perspektyvų (angl. SOER) vertinimą, daugiausia dėmesio skirdami veiklos ir strateginės politikos prioritetams, įskaitant šalių kandidačių ir galimų kandidačių politikos kryptių prioritetus (Šeštoji aplinkos veiksmų programa ir ES tvaraus vystymosi strategija), ir veiklos rezultatams aplinkos apsaugos srityje;
- atliksime ES susitarimų dėl anglies dvideginio kiekio mažinimo grindžiamos ekonomikos ir žaliosios ekonomikos įgyvendinimo iki 2050 m. analizę;
- drauge su JTC nuolat teiksime pasaulio aplinkos virsmo taškų analizę;

- teiksime pažeidžiamumo ir prisitaikymo nustatymo paslaugą ir su krizių prevencija ir valdymu susijusią informaciją Europoje;
- Ispanijos ir Belgijos ES pirmininkavimo metu remsime Viduržemio jūros vertinimus ir kitas susijusios veiklos kryptis.

### 2011 m. mes ...

- remsime aplinkos ataskaitų teikimą pagal Europos kaimynystės politiką;
- pabaigsime neveikimo sąnaudų analizę, susijusią su žalios ekosistemos paslaugoms ir žmonių gerovei vertinimu.

### 2012 m. mes ...

- parengsime Europos ekosistemos paslaugų vertinimą „Eureca 2012“;
- remsime visos ES vandens ir gruntinio vandens aplinkos būklės apžvalgą, pasitelkdami Europos vandens informacijos sistemą (WISE).

### 2013 m. mes ...

- remsime Šeštosios aplinkos veiksmų programos ir ES tvaraus vystymosi strategijos ekologinių rezultatų apžvalgą.

### Per penkerius metus mes ...

- stiprinsime ir plėsimė EAA aplinkos duomenų srautus ir informavimo paslaugas, naudodamiesi „Reportnet“ sistema ir penkiais EAA aplinkos informacijos centrais;
- bendradarbiausime su Eurostatu, JTC ir Aplinkos generaliniu direktoratu, sutelkdami dėmesį į rodiklius ir duomenų paprastinimą ir pateikimą laiku pagal Keturių šalių grupės susitarimą;
- dirbsime su Mokslinių tyrimų generaliniu direktoratu ir ES finansuojamais mokslinių tyrimų projektais, kad būtų geriau panaudoti laimėjimai ir rezultatai;
- atliksime teminius vertinimus, išankstinio įspėjimo tyrimus, strategines ateities analizes ir informacijos vertinimus, kad nustatytume politikos poreikius, susijusius su daugybe sudėtingų ir rimtų aplinkos problemų;
- remsime Eurostato veiklą, susijusią su tvaraus vystymosi rodiklių sistema;
- stebėsime politikos uždavinių įgyvendinimo eigą, aplinkos ir kitų susijusių politikos kryptių veiksmingumą ir atsiliepimų apie vykdomą politiką rodiklius,
- nuolat atliksime EAA veiksmingumo vertinimus;
- plėsimė EAA ryšius su visuomene, politikos formuotojais ir ekspertais, teikdami daugialypę, lengvai suprantamą informaciją įvairiomis kalbomis, visų pirma apie klimato kaitą, biologinę įvairovę, ekosistemas ir žaliąją ekonomiką.

# Mūsų tinklai ir valdymas

EAA vadovauja Valdančioji Taryba, kurią sudaro jos šalys narės ir Europos Parlamento bei Europos Komisijos atstovai. Biurą sudaro Valdančiosios tarybos pirmininkas ir pirmininko pavaduotojai. Kiekviena šalis narė į Valdančiąją tarybą skiria savo narį, kuriam padeda pagrindinis nacionalinis centras (PNC), keletas nacionalinių informacijos centrų (NRC) ir pagrindiniai ryšių centrai.

EAA turi Mokslinį komitetą, kuriame dirba nepriklausomi aplinkos ekspertai, įskaitant socialinės srities mokslininkus bei sektorių specialistus. Komitetas konsultuoja EAA darbuotojus ir teikia nuomonę įvairiais klausimais.

Europos aplinkos apsaugos informacijos ir stebėjimo tinklo „Eionet“ veikloje dalyvauja 39 narės ir bendradarbiaujančios šalys. „Eionet“ – tai unikali EAA bei jos šalių narių partnerystė ir EAA tinklais grindžiamos veiklos ašis. „Eionet“ veikloje dalyvauja maždaug 400 žmonių.

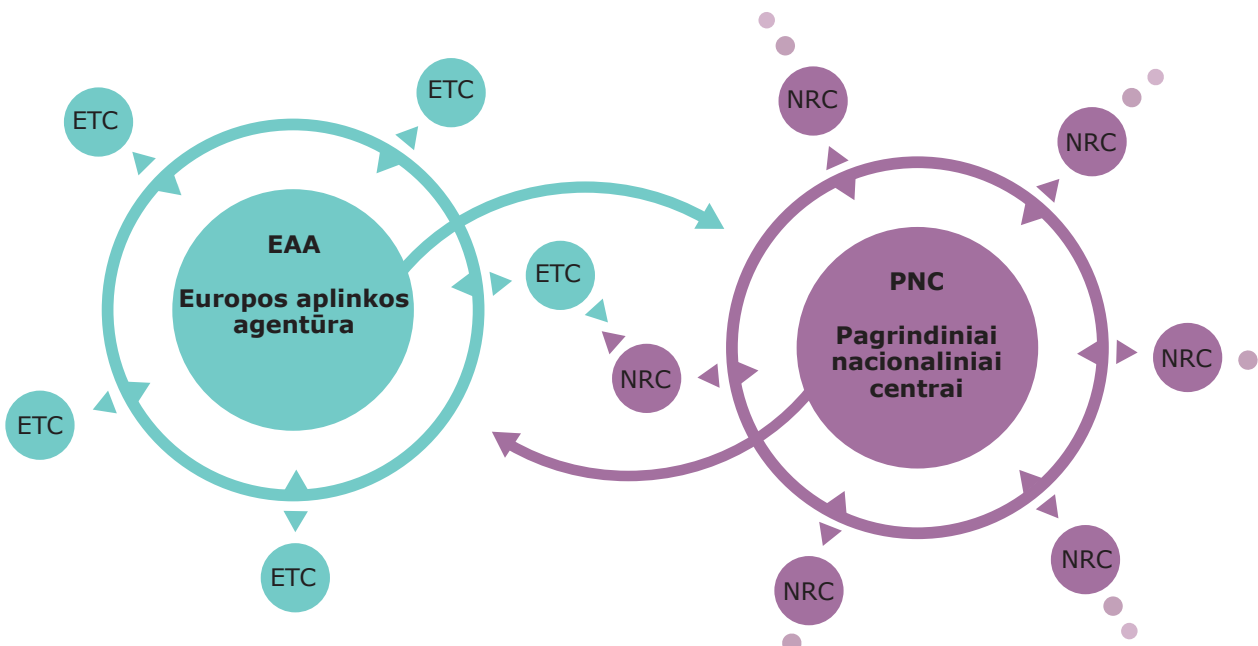
2008 m. Agentūros veiksmingumo vertinimo ataskaitoje teigiama, kad „Šios tinklu grindžiamos sistemos sukūrimas yra vienas didžiausių EAA laimėjimų ir pagrindinis veiksnys, padėsiantis pasiekti jai savo tikslus“.

Plačiai pripažįstama, kad „Eionet“ leidžia įgyvendinti daugelį bendradarbiavimo formų ir yra teigiamas institucijų ir techninės partnerystės pavyzdys. „Eionet“ ypač veiksmingai skatina gerą valdymą, vykdam su aplinkos stebėjimu ir ataskaitų rengimu susijusią veiklą tiek Europos, tiek tarptautiniu lygiu, pavyzdžiui, įgyvendinant Pasaulinę žemės stebėjimo sistemų sistemą ir JT aplinkos stebėjimo programą.

Kiti tinklai, kurių veikloje dalyvauja EAA, apima Europos agentūrų, aplinkos apsaugos agentūrų ir aplinkos išsaugojimo agentūrų vadovų tinklą, ES agentūrų ir Bendrijos įstaigų mokslinių komitetų vadovų tinklą, pagal ES kaimynystės programą sukurtus tinklus, ES Viduržemio jūros regiono veiksmų planą, o Šiaurės Taryboje ir Arkties taryboje – tinklus, įsteigtus pagal JT ir daugiašales aplinkos konvencijas, ir daugybę tarptautinių ir Europos mokslinių tyrimų tinklų.

Šią veiklą įgyvendinsime šioje strateginėje srityje:

- EAA valdymas ir partnerystė.



---

# Mums pavyks

---

EAA dirba darbuotojai iš 32 valstybių narių. Agentūroje taip pat dirba nemažai nacionalinių ekspertų.

EAA darbo veiksmingumą stiprina penki Europos teminiai centrai oro ir klimato kaitos klausimams, biologinės įvairovės klausimams, žemės naudojimo ir erdvinės informacijos klausimams, vandens klausimams ir tausojančio vartojimo ir gamybos klausimams spręsti. Teminiai centrai yra įsteigti EAA valstybėse narėse.

Kasdienė Agentūros veikla pirmiausia apima darbą su Keturių šalių grupės nariais: EAA, Aplinkos generaliniu direktoratu, Jungtiniu tyrimų centru ir Eurostatu. Grupė siekia optimaliau panaudoti išteklius, supaprastindama aplinkos ataskaitų rengimą ir aprūpindama bendru tinklu dešimt teminių sričių. Aplinkos informacijos centrai apima šias sritis, tai: klimato kaita, vanduo, oras, biologinė įvairovė ir žemės naudojimas (tvarko EAA), miškai, dirvožemis (tvarko JTC) ir atliekos, gamtos ištekliai ir produktai (tvarko Eurostatas).

Per kitus penkerius metus ir toliau įgyvendinsime naująją kokybės valdymo sistemą ir veiklos tęstinumo planavimą, patvirtinsime likusias Tarnybos nuostatų taisykles ir peržiūrėsime turimą rodiklių valdymo sistemą, duomenų pranešimo tvarką, vidaus valdymo sistemą ir subalansuotus rezultatus, kad nustatytume aiškia darbui sunaudotų išteklių ir pasiektų rezultatų sąsają.

2008 m. Agentūros veiksmingumo vertinimo ataskaitoje teigiama, kad „Agentūra taip pat sugebėjo patenkinti didėjančius informacijos poreikius, nedidindama savo išteklių, o tai rodo didesnį organizacijos našumą“. Agentūra, siekia, kad jos įgyvendinama intensyvi darbotvarkė būtų verta „sumokėtų pinigų“. Tai ypač svarbu šiuo metu, kai atsirado didesnių finansinių sunkumų ir gausėja organizacijų, dirbančių aplinkos apsaugos srityje.

Siekiame maksimaliai išnaudoti Agentūros išteklius, kad galėtume vykdyti aplinkosaugos veiklą:

- kasmet įgyvendindami aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (angl. EMAS) tikslus;
- reorganizuodami Agentūrą, kad ji veiksmingiau ir lanksčiau spręstų kylančius klausimus;
- vengdami veiklos dubliavimosi su kitų ES institucijų veikla;
- palaikydami ryšius su Europos Komisijos darbuotojais teminio darbo klausimais, kad užtikrintume administracinę darną;
- kuo geriau pasinaudodami visomis Europos lygmeniu finansuojamomis aplinkosaugos priemonėmis;
- toliau gerindami komunikavimo būdą ir teikdami informaciją savo pagrindinėms suinteresuotosioms šalims ir piliečiams;
- kuo geriau užtikrindami personalo darbą ir jo veiklos veiksmingumą, daugiausia dėmesio skirdami sveikatai ir gerovei.

Savo veiklą vykdysime šioje strateginėje srityje:

- EAA vidaus valdymas ir administravimas.

---

# Strateginės sritys

---

## **1 Aplinkos temos**

- 1.1. Oro kokybė
- 1.2. Išmetamieji oro teršalai
- 1.3. Biologinė įvairovė
- 1.4. Šiltnamio efektą sukeliančios išmetamosios dujos
- 1.5. Gėlas vanduo
- 1.6. Jūrų aplinka

## **2 Kelias sritis apimančios temos**

- 2.1. Klimato kaitos poveikis
- 2.2. Pažeidžiamumas ir prisitaikymas
- 2.3. Ekosistemos
- 2.4. Aplinka ir sveikata
- 2.5. Jūrininkystė
- 2.6. Tvarus vartojimas ir gamyba bei atliekos
- 2.7. Žemės naudojimas
- 2.8. Žemės ūkis ir miškininkystė
- 2.9. Energetika
- 2.10. Transportas

## **3 Kompleksinis aplinkos vertinimas**

- 3.1. Kompleksinis aplinkos vertinimas
- 3.2. Regioninis ir pasaulinis vertinimas
- 3.3. Sprendimų pagrindimas
- 3.4. Ekonomika
- 3.5. Strateginės perspektyvos

## **4 Informavimo paslaugos ir ryšiai**

- 4.1. Bendroji informacijos apie aplinką sistema
- 4.2. Ryšiai



# 1 strateginė sritis. Aplinkos temos



Vienas iš pagrindinių EAA uždavinių — remti ES aplinkosaugos politiką, vertinant ES aplinkosaugos teisės aktų įgyvendinimo visose EAA valstybėse narėse rezultatus ir teikiant jų ataskaitas. Tam reikia nustatyti ir išlaikyti ataskaitų teikimo mechanizmus, parengti bendrąją informacijos apie aplinką sistemą, įgyvendinti iniciatyvą „Inspire“, kokybės užtikrinimo procedūras, taikyti analitines sistemas ir standartizuoti rezultatus — duomenų rinkinius, rodiklius ir teminius kompleksinius vertinimus tam tikromis aplinkos temomis, tokiomis kaip oro kokybė ir išmetamieji teršalai, šiltnamio efektą sukeliančios išmetamosios dujos, gėlas vanduo ir jūrų aplinka. Darbas *inter alia* apima veikimo ir neveikimo analizę, veiksmingumo įvertinimą, vertinimus, kaip pasiekti tikslą sutartų politikos tikslų ir ilgalaikių orientacinių verčių atžvilgiu, bei ateities perspektyvų numatymą žvelgiant į 2020–2030 m. perspektyvą.

Manoma, kad tokio darbo paklausa plėtojantis ES aplinkosaugos politikos kryptims ir kintant teisės aktams per ateinančius penkerius metus padidės. Svarbiausi šio laikotarpio įvykiai bus šie: 2009 m. rudenį Kopenhagoje pasaulinio susitarimo dėl išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio mažinimo po 2012 m. pasirašymas; persvarstyta ES išmetimo leidimų prekybos sistemos įgyvendinimas 2008–2012 m.; sutarti nacionaliniai tikslai dėl ES išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo iki 2020 m.; direktyvų dėl išmetamųjų teršalų nacionalinių ribų ir taršos integruotos prevencijos ir kontrolės persvarstymas 2009 m.; naujosios Švaraus oro Europoje (angl. CAFE) direktyvos įgyvendinimas; pažanga siekiant iki 2010 m. sustabdyti biologinės įvairovės nykimą; pirmasis upių baseinų valdymo planų ir susijusių priemonių programų rengimo 2009 m. etapas pagal Bendrąją vandens politikos direktyvą ir neseniai priimtos Jūrų strategijos direktyvos įgyvendinimas. EAA remsis turimais duomenų šaltiniais, rodikliais ir vertinimais bei juos atitinkamai pritaikys, siekdama patenkinti šiuos kintančius poreikius.

## Bendrieji 2009–2013 m. tikslai

Remti aplinkos sričių, kurias apima *acquis communautaire*, ir susijusių sričių politikos plėtojamą ir vertinimą:

- per BIAS ir EAA aplinkos informacijos centrus užtikrinant visapusišką prieigą prie kokybiškų duomenų, reikalingų Europos lygmeniu atliekamam su rodikliais ir kompleksiniais vertinimais susijusiam darbui paremti;
- tvarkant ir kuriant atitinkamus EAA rodiklius rodiklių valdymo sistemoje;
- teikiant temines analizes, vertinimus ir metodikas įvairioms teminės politikos darbotvarkėms paremti; ir
- atliekant dabartinio politikos krypties veiksmingumo vertinimus ir numatant ateities perspektyvas žvelgiant į 2020–2030 m. perspektyvą.

Darbas suskirstytas pagal pagrindines aplinkos temas atsižvelgiant į atitinkamas Europos Komisijos šeštosios aplinkosaugos veiksmų programos temas:

- **oro kokybė**
- **išmetamieji oro teršalai**
- **biologinė įvairovė**
- **šiltnamio efektą sukeliančios išmetamosios dujos**
- **gėlas vanduo**
- **jūrų aplinka**

## 1.1 Oro kokybė

### Mūsų pagrindinis tikslas

Teikti oro kokybės ir oro taršos visoje Europoje, visų pirma miesto ir kaimo vietovėse, vertinimus, pagrįstus kokybiškais, naujausiais ir, jeigu įmanoma, beveik tikralaikiais duomenimis ir rodikliais, ypatingą dėmesį skiriant aplinkos ore esančioms dalelėms, ozonui, toksiškiems ir kitiems pavojingiems teršalams, atskirų sektorių išmetamųjų teršalų kiekiams, pažangai siekiant trumpalaikių ir ilgalaikių oro kokybės politikos tikslų ir perspektyvoms jų pasiekti bei į vertinimus įtraukti oro kokybės poveikį žmonių sveikatai ir ekosistemoms.

### Analizė

Nors aplinkos <sup>(1)</sup> oro kokybė Europoje nuolat gerėja, ilgalaikiai žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos tikslai bus pasiekti dar negreitai. Poveikis žmonių sveikatai, ekosistemoms, pasėliams ir miškams tebėra didelis dėl aplinkos ore esančių dalelių, tokių kaip  $KD_{10}$  ir  $KD_{2,5}$ , ozono, toksiškų ir kiti pavojingų teršalų, bei įvairių medžiagų nusėdimo. Svarbiausi politikos klausimai kitos strategijos laikotarpiu bus šie: naujosios Švaraus oro Europoje direktyvos įgyvendinimas ir jos peržiūra (2013 m.), Teminės oro taršos strategijos peržiūra (2010 m.) ir einamasis Direktyvos dėl tam tikrų atmosferos teršalų išmetimo nacionalinių ribų persvarstymas.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- teikdami naujausius ir, jeigu įmanoma, beveik tikralaikius kokybiškus duomenis, žemėlapius, rodiklius ir užtikrinsime galimybes lengviau naudotis atitinkamomis interneto svetainėmis, informuojančiomis apie aplinkos oro kokybę, pasitelkdami BIAS ir EAA oro informacijos centrą;
- teikdami kompleksinius ir tikslinius oro taršos ir triukšmo, poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai, susijusių politikos kryptių ir priemonių veiksmingumo ir abipusės naudos vertinimus;

- teikdami metinius ozono lygio vasarą (pagal Direktyvą dėl ozono aplinkos ore) ir oro kokybės zonose ir aglomeracijose (pagal Aplinkos oro kokybės direktyvą) vertinimus;
- rengdami kompleksinius EAA aplinkos vertinimus ir aplinkos bei sveikatos analizes, savo darbe plačiau taikydami modeliavimo ir pažangius erdvinio kartografavimo metodus bei iniciatyvą „Inspire“;
- glaudžiai bendradarbiaudami su „Eionet“ tinklu, Europos oro ir klimato kaitos teminiu centru, GMES atmosferos tarnybomis, Eurostatu, JTC ir kitomis EK tarnybomis, PSO, JTEEK (atitinkamomis programomis, centrais ir darbo grupėmis pagal šią konvenciją), oro kokybės stebėsenos kokybės kontrolės bei kokybės užtikrinimo nacionalinių etaloninių laboratorijų tinklu, kitais duomenų teikėjais, kaip antai regioninės įstaigos, miestai, pramonė ir mokslas, mokslinių tyrimų ir socialiniai institutai; ir
- skatindami aktyvesnę informacijos apie oro kokybę naudojimą, teikdami įvairialypes, naudotojams patogias interaktyvias paslaugas.

<sup>(1)</sup> Vidaus taršos klausimas aptariamasis kelias sritis apimančioje temoje apie aplinką ir sveikatą.

## 1.2 Išmetamieji oro teršalai

### Mūsų pagrindinis tikslas

Teikti vertinimus, susijusius su išmetamaisiais teršalais, įskaitant toksiškus ir pavojingus teršalus, patenkančius į orą ir kitokias terpes. Tai, be kita ko, apims pažangos siekiant tikslų, kaip apibrėžta *inter alia* atitinkamuose ES ir tarptautiniuose teisės aktuose, vertinimą ir perspektyvas juos pasiekti bei Europos išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo politikos ir priemonių veiksmingumo įvertinimą.

### Analizė

Nors pagrindinių išmetamųjų oro teršalų per kelerius pastaruosius metus sumažėjo, oro tarša tebedaro didelį neigiamą poveikį žmonių sveikatai, ekosistemoms ir pasėliams. Susirūpinimą vis dar kelia teršalai, paprastai į aplinką patenkantys iš didelių ir mažų įrenginių, ir mobilieji taršos šaltiniai, kaip antai transportas, žemės ūkis ir namų ūkiai.

2009 m. bus tęsiamas JTEEK Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos (angl. CLRTAP) Geteborgo protokolo dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo, taip pat direktyvų dėl teršalų išmetimo nacionalinių ribų (angl. NEC) ir taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) persvarstymas. Be to, 2009 m. pabaigoje pradės veikti Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registras (EIPTR), pakeisiantis dabartinį Europos išmetamųjų teršalų registrą (EITR).

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- teikdami naujausius ir, kai tik bus įmanoma, beveik tikrąlaikius kokybiškus duomenis ir rodiklius bei užtikrindami galimybes lengviau naudotis atitinkamomis su išmetamaisiais oro teršalais susijusiomis interneto svetainėmis, pasitelkdami BIAS, iniciatyvą „Inspire“ ir EAA oro informacijos centrą;
- teikdami Europos Komisijai supaprastintus duomenis apie oro teršalų ir šiltnamio efekto sukeliančių dujų išmetimų rinkimą ir ataskaitų teikimą pagal įvairius galiojančius teisės aktus, įskaitant Teršalų išmetimo nacionalinių ribų

direktyvą ir šiltnamio efekto sukeliančių dujų monitoringo mechanizmą;

- rengdami ES metines išmetamųjų teršalų aprašų ataskaitas pagal JTEEK Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvenciją ir Teršalų išmetimo nacionalinių ribų direktyvą ir kartu su EMEP — nacionalinių išmetamųjų oro teršalų aprašų duomenų apžvalgą;
- teikdami oro teršalų išmetimo ir šiltnamio efekto sukeliančių dujų išmetimo mažinimo politikos kryptių sąveikų ir kompromisų bei tam tikrų kryptių politikos, kurios tikslas — mažinti pagrindinių išmetamųjų oro teršalų kiekį, veiksmingumo ir paskesnio jų poveikio oro kokybei vertinimus;
- glaudžiai bendradarbiaudami su „Eionet“ ir kitais duomenų teikėjais, EAA Europos oro ir klimato kaitos teminiu centru, JTEEK Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencija (visų pirma EMEP programa, jos išmetamųjų teršalų apskaitos ir prognozių centru ir išmetamųjų teršalų apskaitos ir prognozių darbo grupe) bei su Europos Komisijos tarnybomis (įskaitant Eurostatą ir JTC);
- paskelbdami EAA interneto svetainėje EMEP/EAA išmetamųjų oro teršalų aprašo vadovą, kurį reguliariai atnaujins JTEEK EMEP išmetamųjų teršalų apskaitos ir prognozių darbo grupė; ir
- užtikrindami funkcionalumą Europos Komisijos EIPTR interneto svetainei ir Integruotos rizikos informacijos sistemos (IRIS) duomenų bazei bei dalyvaudami susijusių ataskaitų teikimo veikloje.

## 1.3 Biologinė įvairovė

### Mūsų pagrindinis tikslas

Remiantis kompleksine analitine sistema teikti informaciją ir duomenis apie biologinę įvairovę vandenyje, sausumos sistemose, dirvoje ir ore bei jos analizę, paremsiančią visas prioritetines sritis ir įvairioms sritims bendrų aplinkybių vertinimą, įskaitant pažangos siekiant tikslų, apibrėžtų *inter alia* atitinkamuose ES ir tarptautiniuose teisės aktuose, vertinimą ir perspektyvų juos pasiekti numatymą bei Europos politikos kryptį ir priemonių veiksmingumo vertinimą.

### Analizė

Didėjant biologinės įvairovės ir ekosistemų funkcijų svarbos žmonių gerovei suvokimui, ES biologinės įvairovės politikos sritis per ateinančius penkerius metus plėsis. Daugiausia dėmesio bus skiriama trims 2009–2013 m. politikos prioritetams: svarbiausių rūšių ir buveinių apsaugai pagal Paukščių ir Buveinių direktyvas; įsipareigojimui iki 2010 m. sustabdyti ES biologinės įvairovės nykimą bei ataskaitų teikimui apie pažangą naudojant biologinės įvairovės rodiklius (SEBI 2010); ilgalaikiai tinkamos ekosistemų funkcijų būklės ir atsparumo palaikymo vizijai (žr. 2.3 skirsnį).

Svarbu susieti šiuos prioritetus dėl dviejų priežasčių: pirma, kadangi dėl biologinės įvairovės, visų pirma rūšių ir buveinių nykimo, silpnėja „ekosistemų paslaugos“, kurias užtikrina gamtos sistemos; antra, dėl šių ir daugybės kitų trijų prioritetų tarpusavio sąsajų būtina nuosekliai iširti duomenis ir analizes, kad būtų išvengta nereikalingo duomenų rinkimo dubliavimo.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- per BIAS, „Inspire“ ir EAA aplinkos informacijos centrus biologinės įvairovės, ekosistemų ir žemės naudojimo klausimais teikdami kokybiškus duomenis Europos ataskaitų teikimo iniciatyvoms, visų pirma gamtos direktyvoms, paremti;
- atlikdami atskirų rūšių ir buveinių būklės ir tendencijų analizę, kaip to reikalaujama atitinkamuose galiojančių Bendrijos teisės aktų straipsniuose;
- informuodami apie ES ir pasaulinių biologinės įvairovės nykimo sustabdymo (mažinimo) tikslų siekimo pažangą, remdamiesi 2010 m. Europos biologinės įvairovės rodiklių racionalizavimo projektu;
- teikdami erdvinę tarp biologinės įvairovės, ekonomikos plėtros ir socialinių tikslų egzistuojančių prieštaravimų ir galimų kompromisų analizę, ypatingą dėmesį skirdami klimato kaitos ir išsaugojimo tikslams;
- naudodami analitinę informaciją ir ES finansuojamų biologinės įvairovės mokslinių tyrimų projektų rezultatus rengiant reguliarias EAA aplinkos būklės ir perspektyvų ataskaitas bei Europos ekosistemų vertinimą („Eureca 2012“); ir
- tobulindami EAA pranešimus apie rūšis, buveines bei juos grupuojant į suvestinius rodiklius, kuriais politikos formuotojai, piliečiai ir žiniasklaida galėtų naudotis per įvairialypius kanalus, įskaitant EB biologinės įvairovės išsaugojimo mechanizmą.

## 1.4 Šiltnamio efektą sukeliančios išmetamosios dujos

### Mūsų pagrindinis tikslas

Stebėti ir vertinti pažangą siekiant ES šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų politikos tikslų (Kioto ir 2020 m.), vertinti ES klimato kaitos švelninimo politikos kryptį ir priemonių veiksmingumą bei remti ilgalaikių klimato kaitos švelninimo strategijų plėtojimą.

### Analizė

Visuotinis atšilimas sukels rimtų padarinių. Veiksmai, kuriais siekiama spręsti visuotinės klimato kaitos klausimus, yra ir techniškai įgyvendinami, ir prieinami, palyginti su didelėmis išlaidomis, kurios bus patirtos, jeigu nebus užkirstas kelias klimato kaitai. Kioto protokole nustatyti tikslai yra pirmasis žingsnis, kuris turi būti įgyvendintas iki 2012 m. Pagrindiniai galiojantys šios srities teisės aktai reglamentuoja valstybių narių pastangų pasidalijimą siekiant Kioto tikslo ir ES teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemos (ILPS), taikomos energijos gamybos ir daug energijos vartojančiai pramonei, ir ES ŠESD monitoringo įgyvendinimui. Siekiant ES siūlomo tikslo – kaitą apriboti taip, kad temperatūros pakilimas neviršytų 2 °C, palyginti su ikiindustrinio laikotarpio lygiu – pasaulyje būtina toliau iš esmės mažinti šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekį. JTBBKKK rengia Kioto protokolo galiojimui pasibaigus numatytą taikyti pasaulinį režimą, dėl kurio tikimasi susitarti Kopenhagoje iki 2009 m. pabaigos.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- per BIAS ir EAA klimato kaitos informacijos centrą teikdami duomenis, informaciją ir rodiklius, surinktus iš valstybių pagal atitinkamus klimato kaitos švelninimą reglamentuojančius ES teisės aktus, Europos ataskaitų teikimo iniciatyvoms paremti, tokioms kaip metinių ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų aprašų ir naujausių įvertinimo duomenų taip pat išsamia išmetamųjų teršalų kreditų apskaitą pagal Kioto protokolą ir ES teisės aktus, reguliariai atnaujinamus išmetamųjų ŠESD rodiklius ir metinę planų ir politikos kryptį bei

priemonių, kuriomis siekiama 2008–2012 m. Kioto protokole nustatytų tikslų ir bet kokių naujų tikslų, veiksmingumo analizę;

- teikdami metines valstybių narių patirties, įgytos taikant ES LPS, ataskaitas, kartu vertinant LPS, Kioto mechanizmų projektų ir galbūt taip pat kitų išmetamųjų teršalų leidimų kompensavimo rinkų ir projektų veiksmingumą;
- teikdami analizes ir vertinimus kaip sukurti anglies dvideginio kiekio mažinimo grindžiamą ir ekologiškesnę ekonomiką. Tai apims kompleksinių klimato kaitos poveikio švelninimo ir prisitaikymo prie jos perspektyvų ir alternatyvių ateities scenarijų rengimą, susiejant socialinę ir ekonominę plėtrą, išmetamuosius teršalus, anglies apskaitos sistemas ir poveikį vandens kokybei, vandens kiekiui, biologinei įvairovei, dirvai, miškams ir vandenynams kaip absorbentams ar šaltiniams, bei abipusę naudą oro kokybei ir visuomenės sveikatai;
- remdami Europos Komisijos projektą dėl duomenų paprastinimo apie išmetamuosius teršalus ir išmetamųjų ŠESD rinkimą ir pranešimų apie juos teikimą pagal įvairius galiojančius teisės aktus, įskaitant teršalų išmetimo nacionalinių ribų direktyvą ir ŠESD monitoringą;
- remdami JTBBKKK peržiūrą ir visus techninius klausimus, kylančius JTBBKKK derybų procese; ir
- kurdami naudotojams patogią prieigą prie ataskaitų, duomenų, rodiklių ir kitos informacijos EAA klimato kaitos informacijos centre, kartu su susijusiomis analitinėmis ir sprendimą pagrįsti leidžiančiomis priemonėmis.

## 1.5 Gėlas vanduo

### Mūsų pagrindinis tikslas

Remti su vandens kokybe ir kiekiu susijusias Europos politikos kryptis, teikiant kompleksinius vandens kokybės, kiekio ir naudojimo vertinimus, vertinti pažangą siekiant politikos tikslų ir įgyvendinant kokybės užtikrinimo sistemas bei numatyti tų tikslų ir sistemų įgyvendinimo perspektyvas, paremtas naujausiais ir, jeigu įmanoma, beveik tikralaikiais duomenimis, rodikliais, modeliais ir analize.

### Analizė

Nors per kelerius pastaruosius metus padaryta pažanga, tačiau besitęsiantis teršalų, visų pirma žemės ūkio, išleidimas į vandenį, fizinis vandens telkinių keitimas siekiant palengvinti, pavyzdžiui, navigaciją ar hidroenergijos gamybą, ekstremalių įvykių poveikis ir prastas išteklių valdymas, tampantis potvynių ir sausras priežastimi, tebekelia pavojų daugumai Europos gėlo vandens ekosistemų.

Europos Sąjungoje Bendroji vandens politikos direktyva (BVPD) ir susijusios vandens sritį reglamentuojančios direktyvos sudaro kompleksinį pagrindą, kuriuo remiantis turi būti priimami daugelis su vandens valdymu susijusių iššūkių. Pirmasis upių baseinų valdymo planų ir susijusių priemonių programų 2009 m. rengimo etapas reiškia, kad peržengtas svarbus slenktis, skiriantis pasirengimą įgyvendinti BVPD ir įgyvendinimo veiksmus. Tinkamam įgyvendinimui būtina nenutrūkstama sektorių veiklos (žemės ūkio, kaimo plėtros, ekonomikos, energetikos, transporto, vandens infrastruktūros) integracija ir aktyvus atitinkamų dalyvių keitimasis informacija apie gerą patirtį ir tinkamas veiksmingas priemonės.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- per BIAS, EAA vandens informacijos centrą ir Europos vandens informacijos sistemą (angl. WISE) teikdami duomenis, informaciją ir rodiklius, surinktus iš valstybių pagal atitinkamus į vandenį išmetamus teršalus, vandens kokybę ir

kiekį reglamentuojančius ES teisės aktus, Europos ataskaitų teikimo iniciatyvoms paremti, įskaitant 2012 m. numatomą paviršinio ir požeminio vandens būklės Bendrijoje apžvalgą pagal BVPD 18 straipsnį;

- teikdami kompleksinius vandens taršos, vandens kokybės ir politikos kryptių veiksmingumo vertinimus, naudodamiesi aplinkos būklę veikiančių jėgų, aplinkos apkrovos, būklės, poveikio aplinkai ir aplinkos atsako (angl. DPSIR) sistema, integruoto vandens išteklių valdymo, ekosistemų funkcijų, išteklių apskaitos, atsparumo sąvokomis ir erdvinio kartografavimo metodais;
- bendradarbiaujant su JTC teikdami informaciją ir analizę apie vandens trūkumą ir sausras, susijusias su vandens pusiausvyros ir prisitaikymo prie klimato kaitos sritimi;
- teikdami vandens produktų ir paslaugų vertinimus, pabrėždami platesnį ekosistemų ir biologinės įvairovės kontekstą bei invazinių rūšių, sūraus vandens įsiskverbimo, patvinimo ir temperatūros pokyčių poveikį;
- suteikdami naudotojams patogią prieigą prie ataskaitų, duomenų (įskaitant beveik tikralaikius), rodiklių, informacijos ir susijusių analitinių priemonių; ir
- gerindami visuomenės supratimą vandens kokybės ir kiekio bei klimato kaitos klausimais, pasitelkę įvairialypes, naudotojams patogias interaktyvias paslaugas.

## 1.6 Jūrų aplinka

### Mūsų pagrindinis tikslas

Remti su jūrų aplinka susijusias Europos ir tarptautinės politikos kryptis ir jų įgyvendinimą teikiant kompleksinius EAA jūrų aplinkos vertinimus, apimančius *inter alia* jūrų ekosistemos būklės ir žmonių gerovės sąsajas ir paremtus naujausiais duomenimis, rodikliais, modeliais ir analize.

### Analizė

Žmonių veiklos, tokios kaip žvejyba, energijos ir išteklių žvalgybos ir gavyba, turizmas, laivyba ir tarša, sąlygojama jūrų aplinkos apkrova vis didėja, ir bendra jūrų ekosistemų būklė Europoje yra prasta. Apkrovą dar sustiprina klimato kaita, lemianti temperatūros didėjimą, vandenynų rūgštėjimą, mažinantį jūrų ir vandenynų gebėjimą absorbuoti šiltnamio efektą sukeliančias dujas iš atmosferos bei tam tikrų jūrų floros ir faunos rūšių gebėjimą išgyventi. Siekiant suvaldyti žmonių veiklos poveikį jūrų aplinkai ES politikoje pradėta laikytis „i ekosistemas orientuoto požiūrio“. Tai įgyvendinama taikant europines strategijas ir direktyvas.

Sėkmingam įgyvendinimui visos Europos mastu reikės kur kas geriau apibūdinti dabartinę padėtį, praities tendencijas ir perspektyvas, remiantis palyginamais duomenimis ir informacija, įskaitant socialines ir ekonomines veikiančiąsias jėgas ir apkrovas, bei geriau apžvelgti dabartines ir būsimas jūrų aplinkos ir regioninių jūrų naudojimo galimybes ir tokio naudojimo padarinius aplinkai.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- per BIAS, EAA vandens informacijos centrą ir Europos vandens informacijos sistemą (angl. WISE) remdami pastangas išsiaiškinti poreikius stebėti ir vertinti, nustatyti, paprastinti ir gerinti prieigą prie naujų duomenų srautų apie jūrų aplinką, informacijos ir rodiklių pagal atitinkamus ES teisės aktus, visų pirma pagal ES bendrąją jūrų strategijos ir Bendrąją vandens politikos (pakrantės vandenų) direktyvas;
- tobulindami EAA kompleksinių jūrų aplinkos vertinimų sistemą, plačiau aprėpdami DPSIR sudedamąsias dalis, naudodami pagerintus rodiklius ir taip pat sujungdami ekosistemų funkcijų požiūrio (pvz., ekonominio vertinimo), Europos jūrų stebėjimo ir duomenų tinklo (angl. EMODNET) Jūrininkystės politikos iniciatyvos, „Inspire“ iniciatyvos, perspektyvų ir scenarijų aspektus;
- dalyvaudami kuriant pagrindines GMES paslaugas jūrų srityje;
- gerindami sąveiką su JT ir regioninėmis jūrų konvencijomis, mokslinė bendruomene ir organizuota pilietine visuomene rengiant kompleksinius EAA jūrų aplinkos vertinimus, kuriais siekiama užtikrinti, kad jose būtų labiau atsižvelgta į sąlygas kiekvienoje Europos regiono jūroje; ir
- rengdami kompleksinius jūrų aplinkos ir ES politikos krypčių, įskaitant susijusias su biologinės įvairovės, vandens kokybės, žuvininkystės ir jūrininkystės klausimais, veiksmingumo bei jūrų ekosistemų produktų ir paslaugų būklės ir vertės pagal įvairius politikai svarbius scenarijus vertinimus, ir dalyvaudami Baltijos jūros aplinkos vertinimuose Švedijos ES pirmininkavimo metu 2009 m., Ispanijos ES pirmininkavimo metu 2010 m., Viduržemio jūros aplinkos vertinime pagal „Horizon 2020“ iniciatyvą, EB ir Arkties bei Šiaurės tarybų Arkties vandenyno vertinime ir vertinime pagal „Eureca 2012“.

## 2 strateginė sritis.

## Kelias sritis apimančios temos



Pripažįstant sparčius tikrovės pokyčius, didėja kelias sritis apimančios kompleksinės analizės paklausa. Dėmesio centre aiškiai atsiskleidžia Europos vartojimo ir gamybos modeliai, jų įtaka klimato kaitai ir biologinei įvairovei, tai, kaip jiems paklūsta ekosistemos visame pasaulyje ir kaip šie modeliai galėtų būti pritaikyti pokyčių akivaizdoje. Dėl to didėja nuoseklios informacijos apie visus šiuos procesus poreikis. Globalizuotoje ekonomikoje, kurioje asmenų, įmonių ir vyriausybės įtaka gali aprėpti visą pasaulį, natūralios aplinkos atsparumą ir išteklius, kuriuos ji teikia – ir sausumoje, ir jūroje – gali paveikti daugybė įvairaus tipo politikos priemonių.

Visa žmonių veikla, įskaitant transportą ir energetiką, žemės ūkį ir prekybą, turizmą ir žmonių gerovę, gali turėti apraiškų, galinčių sukelti virtinę nenumatytų padarinių, dėl kurių natūralioje aplinkoje gali atsirasti staigių nelinijinių pokyčių ir virsmo taškų. Šios realijos ir tai, kaip jos gali išsirutulioti, susijusios su daugybe neaiškumų. Tačiau akivaizdu, kad aplinka ir ekonomika šiuose santykiuose nėra lygiavertiniai partneriai.

### **Bendrieji 2009–2013 m. tikslai**

Remti su kelias sritis apimančiomis temomis susijusios politikos kūrimą ir vertinimą:

- remiantis 2004–2008 m. strategijos laimėjimais, susijusiais su kelias sritis apimantiems vertinimams atlikti reikalingais metodais ir analize, tokiais kaip erdvinė analizė, poveikio rodikliai, perspektyvos ir scenarijai, politikos veiksmingumo įvertinimai, ekonomika;

- aiškiau taikant šiuos metodus vertinti su šia strategija susijusias įvairias keletą sričių apimančias temas, tokias, kaip sektorių integracija, klimato kaita, tvarus vartojimas ir gamyba, jūrininkystė, teritorinė ir sanglaudos politika;
- skiriant ypatingą dėmesį 2010 m. SOER, „Eureca 2012“ ir 2013 m. TKKK ataskaitos prioritetiniams klausimams; ir
- užmezgant ryšius ir didinant savo tinklų gebą tokiai kelias sritis apimančiai analizei ir vertinimams BIAS sistemoje atlikti.

Darbas suskirstytas pagal dešimt pagrindinių kelias sritis apimančių temų, besikartojančių visoje Europos Sąjungos politikos aplinkoje ir aplinkos apsaugos srityje:

- **klimato kaitos poveikis**
- **pažeidžiamumas ir prisitaikymas**
- **ekosistemos**
- **aplinka ir sveikata**
- **jūrininkystė**
- **tvarus vartojimas ir gamyba bei atliekos**
- **žemės naudojimas**
- **žemės ūkis ir miškininkystė**
- **energetika**
- **transportas**



## 2.1 Klimato kaitos poveikis

### Mūsų pagrindinis tikslas

Tiesiogiai dalyvauti kuriant ES politiką klimato kaitos poveikio klausimais, tobulinant atitinkamus rodiklius, rengiant vertinimus, susietus su Europos socialiniais ir ekonominiais veiksniais, remiantis praeities tendencijomis, taikant dabartinę padėtimi pagrįstas prognozes, atliekant erdvinę analizę, perspektyvinius vertinimus ir politikos veiksmingumo analizę, įskaitant ekonominius aspektus.

### Analizė

Nors imamasi ryžtingų veiksmų šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimams mažinti, klimato kaita, kaip manoma, tebedarys įtaką gamtos ištekliams ir žmonių veiklai. Net jei ES tikslas — užtikrinti, kad temperatūra pakiltų ne daugiau kaip + 2 °C — ir bus pasiektas, poveikis vis vien tebebus didelis. Klimato kaita daro papildomą spaudimą gamtos ir žmonių sistemoms, kurias vis labiau slegia globalizacija ir vartojimo didėjimo tendencijos visame pasaulyje.

2008 m. EAA, veikdama kartu su Jungtiniu tyrimų centru ir Pasaulio sveikatos organizacijos Europos regiono biuru, parengė klimato kaitos poveikio ataskaitą, pagrįstą daugiau kaip keturiasdešimčia fizinių bei biologinių poveikį ir poveikį sveikatai apimančių rodiklių. Padaryta išvada, kad su klimato kaita susiję pokyčiai kiekvienu aspektu yra plačiai paplitę ir jų mastas didėja. Įvairių pasaulinių stebėjimų ir *in-situ* matavimų programų duomenys taip pat rodo, kad sąlygos, su kuriomis mes susiduriame, pranoksta pačius pesimistiškiausius TKKK 2007 m. ataskaitoje pateiktus įverčius.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- gerindami ir tvarkydami su poveikiu susijusią informaciją, duomenis, rodiklius ir modelius EAA aplinkos informacijos centre klimato kaitos klausimais ir susiedami juos su vandens, biologinės įvairovės ir žemės naudojimo informacija ir duomenimis, saugomais Aplinkos informacijos centruose. ;
- parengdami daug 2010 m. SOER ir „Eureca 2012“ vertinimams skirtų klimato kaitos poveikio bei panašių vertinimų, apimančių temines sritis, susijusias su didesnio masto aplinkos ir tvarumo strategijomis, ir reguliariai atnaujindami rodikliais pagrįstą klimato kaitos poveikio Europoje vertinimą, atsižvelgiant į naujai atsirandančius paramos poreikius;
- bendradarbiaudami su visos Europos mokslinių tyrimų grupėmis siekiant gerinti klimato kaitos poveikio ateities studijų paskirstymą pagal regionus;
- kartu su Europos vidutinės trukmės orų prognozių centru (angl. ECMWF) rengdami modelius ir duomenis siekiant sukurti smulkaus mastelio klimato archyvą, skirtą Europos klimato retrospektyviniams spėjimams ir prognozėms rengti subregioniniu teritoriniu mastu; ir
- kurdami įvairialypius, naudotojams patogius produktus apie klimato kaitos poveikio mastą įvairiomis kalbomis.

## 2.2 Pažeidžiamumas ir prisitaikymas

### Mūsų pagrindinis tikslas

Remti naujos ES ir Europos pažeidžiamumo ir prisitaikymo bei nelaimių prevencijos ir valdymo politikos kūrimą per BIAS ir GMES paslaugas sudarant galimybę internete gauti svarbios informacijos apie aplinką, stebėjimo duomenų, reikalingų teritoriniams žemėlapiams greitai sudaryti, ir sprendimus pagrįsti leidžiančių priemonių, siekiant padėti valstybėms narėms įgyvendinti savo tikslus, susijusius su klimato kaitos poveikiu, prisitaikymo, pažeidžiamumo nustatymu, nelaimių prevencija ir valdymu.

### Analizė

Dėl klimato kaitos Europoje didėja gamtos išteklių ir žmonių veiklos pažeidžiamumas. Tai, be kita ko, apima ekstremalių temperatūros pokyčių, kritulių, potvynių, vėjo audrų, sausrų, miško gaisrų gausėjimą, intensyvesnį žemės naudojimą, pramonės ir miestų plėtrą, infrastruktūros statinius ir biologinės įvairovės nykimą. 2007 m. ES žaliojoje knygoje dėl prisitaikymo prie klimato kaitos pabrėžta, kad žalos žmonėms, infrastruktūrai ir aplinkai rizika ES padidėjusi, ir atkreiptas dėmesys į būtinybę Europoje imtis išankstinių veiksmų ir atsakomųjų politinių priemonių.

Pagal JTBKKK įgyvendinama penkerių metų darbo programa dėl poveikio, pažeidžiamumo ir prisitaikymo. Rengiamas įvesti pasaulinis režimas, kuris bus taikomas pasibaigus Kioto protokolo galiojimui ir kuris apima prisitaikymą prie klimato kaitos; susitarimą dėl šio režimo planuojama pasiekti Kopenhagoje 2009 m. pabaigoje.

Europos Komisija šiuo metu rengia baltąją knygą dėl prisitaikymo, kurioje numatomos galimybės dėl prisitaikymo įtraukimo į ES politikos kryptis, taikytinas visuose pažeidžiamiausiuose regionuose. Europos Komisija taip pat planuoja parengti komunikatą dėl Bendrijos iniciatyvos nelaimių prevencijos srityje, kurios tikslas būtų sistemingiau sujungti informaciją visoje ES įgyvendinamiems veiksams paremti.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- Europos lygmeniu rinkdami, tvarkydami ir vertindami politikai svarbius duomenis, susijusius su tarpvalstybiniu aplinkos pažeidžiamumo nustatymu ES ir kaimyninėse šalyse, bendradarbiaudami su kitomis Europos organizacijomis (pvz., Aplinkos generalinio direktoratu, JTC, EMSA, ESA);
- teikdami nacionalinių prisitaikymo prie klimato kaitos planų ataskaitas ir gaires bei paramą keitimuisi informacija apie regionines prevencijos, valdymo ir prisitaikymo strategijas bei gerąją patirtį;
- vertindami stichinių nelaimių ir pramoninių avarių Europoje poveikį aplinkai, taip pat esamas jų valdymo ir prevencijos priemones, siekdami papildyti kitų organizacijų surinktą informaciją apie ekonominius nuostolius ir socialinį poveikį;
- remdami Bendrijos informacijos koordinavimo mechanizmą, skirtą keitimuisi informacija apie nelaimių prevenciją ir valdymą bei informacija, susijusia su gerąja patirtimi, kuris būtų parengtas bendradarbiaujant su atitinkamų nelaimių prevencijos ir valdymo šalių tinklais visoje Europoje, kūrimą; ir
- siekdami sudaryti galimybę susipažinti su Europos klimato kaitos duomenimis ir scenarijais, kuriuose pateikiama informacija apie veiksmus ir gerąją patirtį, įskaitant ekonomines sąnaudas, sukurdami „Europos informacijos apie klimato kaitos poveikį, pažeidžiamumą ir prisitaikymą koordinavimo mechanizmo“ prototipą, kuris būtų susietas su EAA klimato kaitos informacijos centru ir derėtų su informacijos apie nelaimių prevenciją ir valdymą koordinavimo mechanizmu.

## 2.3 Ekosistemos

### Mūsų pagrindinis tikslas

Remti ekosistemų ir jų funkcijų įtraukimą į dabartinių ir būsimų ES teminių politikos kryptių ir sektorių raidos vertinimą tarptautinės ir regioninės politikos srityse, o EAA rodiklių sistemose — į pagrindines rengiamas ataskaitas ir kompleksinius vertinimus, tokius kaip 2010 m. SOER ir „Eureca 2012“.

### Analizė

Ekosistemos funkcijos reiškia tam tikro gamtos turto virsmą produktais, kurių reikia žmonėms, iš kurių žmonės turi naudos ir kuriuos jie vertina. Tai apima aprūpinimo funkcijas — iš ekosistemų gautus produktus, pavyzdžiui, genetinius išteklius, maistą ir pluoštą, gėlą vandenį; reguliavimo funkcijas — ekosistemų procesų reguliavimo naudą, įskaitant potvynių ir ligų kontrolę, klimata, vandenį ir žmonių sveikatą; kultūros funkcijas, įskaitant nematerialiąją naudą, kaip antai poilsis, estetinė vertė ir dvasinis praturtėjimas; ir pagalbines funkcijas, kurios būtinos visoms kitoms ekosistemų funkcijoms, įskaitant biomasės gamybą, švarų orą, maistingų medžiagų ir vandens apytaką.

Ekonomikos rinkų, vyriausybės politikos kryptių ir žemės valdymo praktikos mastu šios gamtos funkcijos nėra deramai pripažįstamos, tad daugumai ekosistemų funkcijų gresia išnykimo arba atsparumo praradimo pavojus. Platesnis ekosistemų funkcijų sąvokos įgyvendinimas Europoje, susijęs su tolesne 2005 m. Tūkstantmečio ekosistemų vertinimo veikla ir G8+G5 grupių iniciatyva dėl 2010 m. Biologinės įvairovės konvencijos šalių susitikimo ekosistemų ir biologinės įvairovės ekonomikos klausimais, pateiks svarių ekonominių argumentų, kurie gali ir pakeisti politikos prioritetus, veiksmus ir finansavimą aplinkos politikos srityje, ir patraukti kitų suinteresuotųjų šalių iš įvairių sektorių dėmesį bei didinti jų informuotumą apie ekonominę pokyčių svarbą.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- parengdami „Eureca 2012“, pirmąjį Europos ekosistemų įvertinimą, kuris bus panaudotas tolesnėje su Tūkstantmečio ekosistemų vertinimu susijusioje veikloje;
- remdami „Ekosistemų ir biologinės įvairovės ekonomikos“ (angl. TEEB), Tūkstantmečio ekosistemų vertinimo ir JTAP Pasaulinio naujojo žaliojo kurso iniciatyvą išteklių apskaitos, ekosistemų atsparumo patvirtinimo dokumentais ir ekosistemų vertinimo analizės rengimo atžvilgiu;
- didindami informuotumą apie gamtos išteklių vertę ir naudojimą, atlikdami ekosistemų funkcijų rinka pagrįstų mechanizmų analizę;
- gilindami žinias apie Europos ekosistemų ribines vertes ir atsparumą, visų pirma klimato kaitos atžvilgiu, pvz., apie anglies dvideginio sugėrimą, trofinę dinamiką, aprūpinimą ir kraštovaizdžio suskaidymą;
- kuo labiau skatindami turimų duomenų ir erdvinio modeliavimo metodų taikymą siekiant paremti ekosistemų funkcijų būklės ir atsparumo Europoje ir pasauliniu mastu analizę Europos poveikio ir naujai atsirandančių sektorių poreikių atžvilgiu;
- atnaujindami EAA rodiklių sistemas, įskaitant SEBI 2010, taikant ekosistemų paslaugų požiūrį, ir įtraukiant jas į EAA vertinimus; ir
- teikdami informaciją ir šviečiamąją medžiagą apie ekosistemų funkcijas visuomenei, politikos formuotojams ir mokslo ekspertams įvairiais informavimo būdais, įskaitant ir EB biologinės įvairovės išsaugojimo mechanizmą.

## 2.4 Aplinka ir sveikata

### Mūsų pagrindinis tikslas

Bendradarbiaujant su EBPO, Eurostatu, Jungtiniu tyrimų centru ir ES agentūromis atlikti įvairius vertinimus ir rinkti duomenis, siekiant paremti politikos, kurios tikslas — mažinti nepageidaujamą teršalų, cheminių medžiagų ir įvairių technologijų poveikį žmonių sveikatai, kūrimą. Taip pat ypatingas dėmesys bus skiriamas tyrimams, kuriuose pabrėžiama būtinybė imtis išankstinių veiksmų, ir prevencinių bei atsargumo priemonių.

### Analizė

Aplinkos kokybė ir sąsaja su žmonių sveikata pripažinta vienu iš Šeštosios aplinkosaugos veiksmų programos prioritetų. Į tai taip pat atsižvelgta naujoje 2008–2013 m. Bendrijos veiksmų programos sveikatos srityje, 2004–2010 m. ES aplinkos ir sveikatos veiksmų plane, atnaujintoje ES darnaus vystymosi strategijoje, pagrindinėse ES chemijos politikos kryptyse ir Pasaulio sveikatos organizacijos vaikų aplinkos ir sveikatos veiksmų programoje. Šių programų vidurio laikotarpio įvertinimuose pripažinta, kad padaryta pažanga, bet visų pirma pabrėžta, kad ateityje reikės intensyviai dirbti.

Neseniai vykusiame ES Tarybos posėdyje sveikatos apsaugos ministrai atkreipė dėmesį į būtinybę imtis išankstinių veiksmų, prevencinių ir atsargumo priemonių naudą ir būtinybę kurti priemones, kurios leistų numatyti pavojų, kuris gali kilti dėl naujų ir pakartotinai išylančių problemų, būtent susijusių su nanotechnologija, jo išvengti ir imtis atsakomųjų priemonių, bei skatinti aktyvesnį atitinkamų suinteresuotųjų šalių dalyvavimą apimančių įvairių sektorių visų lygių bendradarbiavimą. Jie taip pat paragino rinkti informaciją apie teigiamą poveikį sveikatai darančius aplinkos veiksnius, kaip antai aplinka, pasižyminti biologine įvairove, nemotorinės transporto priemonės ir apgyvendinimo sąlygos.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- gerindami informacijos apie aplinką, sveikatą ir chemines medžiagas prieinamumą, įskaitant tolesnį rodiklių, erdvinės analizės ir sąsajų su BIAS ir GMES plėtojimą;

- bandydami įvairiais požiūriais paremtų metodų, įskaitant biomonitoringą, tinkamumą nustatant ir palankų, ir nepalankų aplinkoje ir ekosistemose (įskaitant aplinkos orą ir orą patalpose, vandenį ir dirvą) esančių teršalų (įskaitant plastmasę, endokrininius sutrikimus sukeliančias medžiagas, kuriai ir pluoštui gaminti auginamus genetiškai modifikuotus augalus) poveikį ekosistemoms ir žmonių sveikatai bei gerovei;
- nagrinėdami teršalų ir cheminių medžiagų našą aplinkai, įskaitant amžiaus, socialinio ekonominio statuso ir migracinius aspektus;
- rengdami informaciją visiems svarbiems EAA vertinimams, įskaitant 2010 m. SOER ir „Eureca 2012“, jos regioniniams vertinimams ir įvairioms tarptautinėms ataskaitoms bei vertinimams, kaip antai JT ministrų konferencijai „Aplinka Europai“;
- parengdami ataskaitą apie Bradfordo Hillo darbą dėl priežastinio ryšio kriterijų aplinkos ir sveikatos srityje;
- bendradarbiaudami su pagrindiniais partneriais įgyvendinant svarbius ES institucijų procesus ir rengiant svarbius renginius bei susitikimus, tokius kaip PSO ministrų konferencija ir 2009 m. Europos visuomenės sveikatos asociacijos konferencija; ir
- tobulindami sprendimus pagrįsti leidžiančias priemones, kurios leistų įvertinti su pagrindiniais aplinkos ir sveikatos klausimais susijusius neaiškumo, rizikos, nežinojimo ir atsargumo aspektus.

## 2.5 Jūrininkystė

### Mūsų pagrindinis tikslas

Stiprinti bendradarbiavimą ir remti veiklą, susijusią su informacija ir duomenimis ES jūrininkystės ir jūrų politikos srityje, kuri leis mums nustatyti, naudoti ir peržiūrėti ekonominius duomenis apie jūrininkystės veiklą, atlikti jūrų erdvinio planavimo vertinimus ir bendradarbiauti su organizacijomis-informacijos šaltiniais, siekiant integruoti svarbią informaciją apie aplinką.

### Analizė

ES jūrininkystės politikoje ir jos aplinkos apsaugos ramstyje — Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje — numatytose kompleksinio politinio atsako į vandenynų, jūrų ir pakrančių klausimus priemonėse didžiausias dėmesys skiriamas ekosistemomis pagrįstam požiūriui. Šiame požiūryje atsižvelgiama į didelį Europos jūrų ir pakrančių sistemų aplinkos potencialą, kai itin svarbios ekologinės paslaugos teikiamos vis didėjant spaudimui, kurį sukelia klimato kaita ir įvairios bei konkurencingos ekonominės veiklos (*inter alia* laivyba, žvejyba, energetika, išteklių gavyba) intensyvėjimas visoje Europos jūrininkystės srityje.

Kompleksiniams vertinimams atlikti reikia naujų išsamesnių monitoringo ir analizės metodų. Šie metodai bus rengiami remiantis technologijų ir informavimo sistemų laimėjimais, kurie jau kuriami, kaip antai ES jūrų atlasas, taip pat bus teikiama ypatinga parama Europos jūrų stebėjimo ir duomenų tinklui (EMODNET) bei jo sąsajoms su informacine sistema „WISE-Marine“ ir BIAS. Tai padės sujungti organizacijas-informacijos šaltinius ir užtikrinti bendrą interneto prieigą prie reikalingų duomenų, siekiant paremti jūrų erdvinį planavimą ir aplinkos būklės ataskaitų teikimą.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- nustatydami bendrąją daugiamačio (pvz., jūrų dugno landšafto) ir funkcinio (pvz., energinio potencialo, prieglobsčio zonų) Europos jūrų kartografavimo metodiką, siekdami prisidėti rengiant Europos jūrų atlasą, teikti geografiškai svarbius vertinimus ir įnešti savo indėlį į

Europos vandens informacijos sistemos (WISE) jūrų modulį;

- suderindami jūros dugno ir buveinių kartografavimo ypatybes pagal Europos universitetų informacinių sistemų asociacijos (angl. EUNIS) suderintą stambaus mastelio kartografavimo ir klasifikavimo sistemą;
- atlikdami jūrų ekosistemų apskaitos analizę su jūra susijusios socialinės ir ekonominės veiklos atžvilgiu;
- prisidėdami prie erdvinės informacijos sistemos diegimo WISE, kuri būtų skirta duomenų paieškai, peržiūrai ir aptarimui bei būtų sujungta su Europos jūrų stebėjimo ir duomenų tinklu (EMODNET);
- teikdami jūrininkystės informaciją ir taikydami kompleksinį požiūrį anuotuojuose 2010 m. SOER jūrų ir jūrininkystės klausimų metmenyse, sutelkiant dėmesį į jūrų erdvinio planavimo politikos kryptį ir praktikos veiksmingumo vertinimą;
- prisidėdami prie atitinkamos jūrininkystės politikos vertinimo, kuris bus taikomas vertinant susijusius klausimus (pvz., turizmo, transporto), taip pat kitų regioninių aspektų vertinimo rengiant „Horizon 2020“ iniciatyvos dvimetę apibendrinamąją pažangos ataskaitą, Baltijos jūros regiono strategiją Švedijos ES pirmininkavimo metu 2009 m. ir Ispanijos ES pirmininkavimo metu 2010 m.; ir
- kurdami naudotojams patogią prieigą per EAA vandens informacijos centrą prie ataskaitų, duomenų, rodiklių ir kitos informacijos, kartu su susijusiomis analitinėmis priemonėmis.

## 2.6 Tvarus vartojimas ir gamyba bei atliekos

### Mūsų pagrindinis tikslas

Remti pasauliniu, ES ir nacionaliniu mastu įgyvendinamus veiksmus, susijusius su tvariu vartojimu ir gamyba, išteklių ir atliekų tvarkymu, stiprinant TVG ir kitais struktūriniais rodikliais grindžiamą analitinį pagrindą, atliekant gyvavimo ciklo analizę, rengiant aplinkos sąskaitas, atliekant kompleksinius vertinimus, numatant perspektyvas ir rengiant scenarijus, ypatingą dėmesį skiriant būstui, maistui, judėjimui ir turizmui bei poilsiui.

### Analizė

Vis dažniau pripažįstama, kad mes, kaip europiečiai, turime prisiimti atsakomybę už savo vartojimo ir gamybos modelių poveikį aplinkai Europoje ir jų gyvavimo ciklo poveikį aplinkai kitose pasaulio dalyse. Neatsiejama to dalis — tvarus materialinių išteklių ir atliekų tvarkymas.

Tvaraus vartojimo ir gamybos (TVG), įskaitant atliekų susidarymą ir išteklių naudojimą, svarba pabrėžta įvairiuose politikos prioritetuose ir planuose, visų pirma 2010–2011 m. Jungtinių Tautų darnaus vystymosi komisijos TVG ir atliekų politikos peržiūroje, ES tvaraus vartojimo bei gamybos ir tvarios pramonės politikos veiksmų plane, 2010 m. teminių strategijų dėl tausaus gamtos išteklių naudojimo ir dėl atliekų prevencijos ir perdirbimo persvarstyme, kitose ES atliekų politikos kryptyse, įskaitant Bendrosios atliekų direktyvos persvarstymą ir nacionalines politikos kryptis dėl TVG, išteklių ir atliekų. Ją taip pat parodo didesnis verslo dėmesys verslo socialinei atsakomybei, išteklių naudojimo ir aplinkos valdymo sistemų veiksmingumui, taip pat didesnis dėmesys tvaraus vartojimo modeliams visoje Europoje.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- rengdami ir tvarkydami tvaraus vartojimo ir gamybos, atliekų ir išteklių rodiklius per BIAS ir Eurostato aplinkos informacijos centrus;
- remdami ES TVG veiksmų plano, ES teminių strategijų, nacionalinių TVG politikos krypčių įgyvendinimą, pasaulinį Marakešo procesą TVG srityje ir JT Darnaus vystymosi komisijos TVG peržiūrą, atlikdami politikos veiksmingumo

įvertinimus ir kompleksinius gamybos ir vartojimo Europoje ir kituose pasaulio regionuose poveikio aplinkai vertinimus;

- stiprindami pastangas toliau plėtoti kompleksines ekonomines ir aplinkos sąskaitas, glaudžiai bendradarbiaujant su Eurostatu, JTC, EBPO ir JT;
- atlikdami gyvavimo ciklo, išteklių prieinamumo ir produktyvumo, švaresnės gamybos ir ekologiškai veiksmingų produktų analizę;
- rengdami Europos tvaraus vartojimo ir gamybos perspektyvas ir scenarijus;
- remdami Bendrosios atliekų direktyvos ir Teminės atliekų prevencijos ir perdirbimo strategijos įgyvendinimą, atlikdami įvairių atliekų srautų analizę;
- bendradarbiaudami su verslu ir MVĮ siekiant dalytis patirtimi ir gerąja praktika darnaus verslo strategijų, verslo socialinės atsakomybės ir EMAS srityse bei mažmenininkų vaidmens atžvilgiu;
- aktyviau dirbdami tvarios gamybos ir ekologinių naujovių bendradarbiaujant su EBPO kūrimo srityje;
- remdami kaimynines šalis, visų pirma Viduržemio jūros šalis pagal „Horizon 2020“ iniciatyvą ir su EAA bendradarbiaujančias Vakarų Balkanų šalis, tenkindami jų informacijos apie TVG ir atliekas poreikius; ir
- gerindami ryšius su politikos formuotojais ir vartotojais aptariant, kaip apriboti vartojimo poveikį aplinkai ir plėtoti tvaresnių produktų ir gamybos galimybes.

## 2.7 Žemės naudojimas

### Mūsų pagrindinis tikslas

Informuoti politikos formuotojus, specialistus ir visuomenę apie tai, kaip didėjantis erdvės ir sausumoje esančių išteklių naudojimas sukelia konfliktus ir galimus negrįžtamus pokyčius, taikant analitinę erdvinę analizės sistemą, tikslingo žemės naudojimo modeliavimą, įtraukiant socialinius ir ekonominius statistinius duomenis ir išsamios žemės informacijos ir planavimo tarnybas urbanizacijos ir žemės naudojimo procesams nagrinėti.

### Analizė

Naujojoje ES Lisabonos sutartyje pabrėžta, kad Europos žemyno tvariam erdviniam vystymuisi ir daugiasluoksnei valdymo sistemai būtinai reikalinga politinė priemonė sektorių politikos kryptims koordinuoti, derinti ir jų sąveikai užtikrinti. Pirmojoje ES teritorinės darbotvarkės įgyvendinimo veiksmų programoje visų pirma siekiama sukurti tvirtą žinių apie būklę, perspektyvas, tendencijas ir politikos poveikį bei vertinimo sistemą įvairiose Europos teritorijose.

Pastarąjį dešimtmetį Agentūra analizavo konfliktus dėl erdvės ir sausumoje esančių išteklių naudojimo Europoje ir išreiškė nuomonę, kad urbanizacija, transporto srautų didėjimas, žemės ūkio prioritetų pokyčiai, naujos turizmo formos, platesni visuomenės siekiai, susiję su judėjimu ir būstu, demografija, ir nuolatiniai teritorinio kraštovaizdžio pokyčiai dėl klimato kaitos juos pagilins, sukeldami pavojų ekologiniam ir socialiniam atsparumui.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- per BIAS, „Inspire“ ir Žemės naudojimo informacijos centrą Europos lygmeniu sujungdami visus svarbius geografinių ir erdvinį duomenų rinkinius ir informaciją, įskaitant veikiančią triukšmo žemėlapių ir duomenų apie triukšmą bazę, kuri yra „ReportNet“ tinklo, plėtojamo pagal Direktyvą dėl aplinkos triukšmo, dalis;
- padėdami įgyvendinti ESPON 2013 programą, kuria siekiama apibrėžti ir išbandyti naują teritorinių rodiklių rinkinį erdviniam planavimui ir supratimui apie įvairias plėtros perspektyvas gilinti;

- atlikdami Europos teritorinės plėtros vertinimus pažangiais erdvinės analizės metodais, remdamiesi praeities tendencijomis, dabartine padėtimi pagrįstomis prognozėmis, perspektyviais vertinimais, politikos veiksmingumo analize, įskaitant įvairias ekonomikos kryptis, bendradarbiaudami visų pirma su Regioninės politikos generaliniu direktoratu, JTC ir Eurostatu;
- bendradarbiaudami su Eurostatu, JT ir nacionalinėmis statistikos tarnybomis siekiant užtikrinti, kad EAA rengiamos žemės, vandens ir ekosistemų sąskaitos taptų pasauliniu JT aplinkos apskaitos sistemos standartu;
- visapusiškai panaudodami užbaigtą 2006 m. CORINE dirvožemio dangos aprašą ir susijusias duomenų bazines, visų pirma išsamią informaciją apie dirvožemių nepralaidumą;
- remdami GMES žemės tarnybų ir Pasaulinių stebėjimo sistemų plėtrą; ir
- atlikdami rinkinius regioninius ir teminius vertinimus (pvz., miesto, kalnų ir kaimo vietovių, turizmo, transporto ir triukšmo kartografavimo, dirvožemio erozijos poveikio, žemės kainų nustatymo ir mokesčių) ir rengdami medžiagą 2010 m. SOER ir „Eureca 2012“.

## 2.8 Žemės ūkis ir miškininkystė

### Mūsų pagrindinis tikslas

Atlikti kompleksinę žemės naudojimo tendencijų žemės ūkyje ir miškininkystėje analizę vertinant dabartinį ir būsimą jų poveikį vandeniui, dirvai, oro kokybei, biologinei įvairovei ir kraštovaizdžiui. Tai padės įvertinti naujų socialinių poreikių, demografinių ir technologinių tendencijų poveikį natūraliai aplinkai ir padėti pagrindą politikos vertinimui ir jo rezultatų panaudojimui atsižvelgiant į susijusias sektorių ir aplinkos politikos kryptis.

### Analizė

Žemės ūkio ir miškų ūkio paskirties žemės naudojimas Europoje pirminėms medžiagoms gaminti (maistui, pašarui, biomasės energijai ir medžiagoms) per kelis ateinančius dešimtmečius suintensyvės. Tai lems nauji poreikiai, technologijų pažanga (pvz., fermentinis celiuliozės medžiagų skaidymas, maisto savybių inžinerija, pasėlių veisimas, įskaitant genetiškai modifikuotus organizmus ir t. t.) ir ūkininkavimo praktikos pokyčiai. Miškininkystė ir žemės ūkis teikia vis daugiau bendram galutiniam vartojimui skirtų statybos, energijos ir biomedžiagų produktų, o dėl to didėja reikalavimai turimiems žemės plotams. Numatomas klimato kaitos ir žemės naudmenų įsisavinimo miesto ir paslaugų sektoriams poveikis padidins atsirandantį spaudimą vandens ir dirvožemio ištekliams, taip pat kenks biologinei įvairovei, kraštovaizdžiui ir oro kokybei.

EAA rengia agrarinės aplinkosaugos rodiklius, bei sukūrė didelės gamtinės vertės dirbamosios žemės sąvoką ir ištyrė politikos integraciją, pvz., bioenergijos gamybos atžvilgiu.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- sujungdami ekonominius ir biofizinius modelius ir duomenis, pagal kuriuos būtų galima įvertinti už socialinių ekonominių tendencijų poveikio aplinkai slypinčias veikiančiąsias jėgas ir pateikti rezultatus diskusijose dėl sektorių politikos, susijusios su žemės ūkio, bioenergijos ir kaimo plėtros politikos kryptimis;
- bendradarbiaudami su Komisijos tarnybomis ir JTAP plėsimu su atskirais sektoriais susijusius rodiklių rinkinius, erdvinę analizę ir duomenų bazines, įtraukiant į juos ūkininkavimo praktiką ir naujas žemės naudojimo tendencijas, pvz., bendrą maisto, pašaro ir biomasės gamybos poveikį vandens ištekliams, trąšų ir pesticidų naudojimui, žemės įdirbimo metodus, galvijų laikymo patalpose technologijas;
- ir Europoje, ir pasauliniu mastu atlikdami esminių klausimų vertinimą, tokių kaip anglies balansas, siejamas su žemės naudojimo pokyčiais, nagrinėdami svetimų rūšių ir genetiškai modifikuotų kultūrų, visų pirma auginamų bioenergijai ir pluoštui gaminti, poveikį aplinkai;
- remdami pastangas rengti aplinkos ir ekosistemų sąskaitas, taip pateikiant analizei tinkamus duomenis apie prisitaikymą prie klimato kaitos ir jo švelninimą, ir naudodami jas rengiant EAA vertinimus, įskaitant „Eureca 2012“ ir 2010 m. SOER.



## 2.9 Energetika

### Mūsų pagrindinis tikslas

Rengti kompleksinius vertinimus ir analizę, apie tai, kaip politikos ir veiklos energetikos sektoriuje pokyčiai padeda švelninti klimato kaitą, veikia žmonių sveikatą ir aplinką, kokios yra sąnaudos ir nauda, kokia padaryta pažanga siekiant politikos tikslų ir aplinkos veiksmingumo, pagrindžiant tuos vertinimus ir analizę naujausiais duomenimis, modeliais ir rodikliais.

### Analizė

Energetikos politikai ir toliau teks pagrindinis vaidmuo kovojant su klimato kaita ir kartu užtikrinant saugų energijos tiekimą Europoje. Energijos, įskaitant atsinaujinančią energiją, kaip antai bioenergija, gamyba ir vartojimas daro didelį poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai – dėl išmetamųjų oro teršalų, atliekų susidarymo, dirvožemio žalojimo, naftos išsiliesimo ir t. t. Europos Komisija toliau plėtoja energijos ir klimato kaitos politikos kryptį teisės aktų paketą, dėl kurio susitarta 2008 m. gruodžio mėn., įskaitant veiksmus, kuriais siekiama iki 2020 m. pasiekti nustatytą atsinaujinančios energijos, kelių transporto kuro ir energijos efektyvumo tikslų, sukurti anglies dvideginio surinkimo ir saugojimo sistemą ir statyti parodomąsias elektrines. Taip pat toliau dedamos pastangos energijos efektyvumo srityje, siekiant mažinti energijos paklausą, žengti į priekį kuriant tikrąją vidaus energijos rinką, skatinti mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą energetikos srityje bei stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą energetikos klausimais. Pastangos, kurių šioje srityje imasi Europa, yra glaudžiai susijusios su tokiais pat pastangomis likusioje pasaulio dalyje.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- kurdami ir tvarkydami energetikos ir aplinkos rodiklius ir nustatydami gerą patirtį remdamiesi EAA, KAV, JTAP, Eurostatui ir kitoms Komisijos tarnyboms pateiktais nacionaliniais duomenimis ir informacija;
- bendradarbiaudami su Europos Komisija, JTAP ir mokslinių tyrimų bei verslo bendruomenėmis vertinsime atsinaujinančios energijos technologijų, naujų energetikos technologijų ir šaltinių, įskaitant biokurą ir durpynų naudojimą, anglies dvideginio surinkimą ir saugojimą, diegimo aplinkai apribojimus ir pranašumus;
- reguliariai atnaujindami energetikos ir aplinkos rodiklius, įskaitant energijos subsidijas, bei rengdami medžiagą kompleksiniams EAA vertinimams; ir
- vertindami energijos gamybos ir vartojimo daromą spaudimą aplinkai, įskaitant energijos efektyvumo ir su paklausa susijusias politikos kryptis, kuro pasirinkimą, klimato kaitos švelninimo ir energetikos saugumo įgyvendinimo planus ir šių planų įgyvendinimo išlaidas, pranašumus bei kompromisus, susijusius su aplinkos aspektais, pavyzdžiui, vandeniu ir biologine įvairove.

## 2.10 Transportas

### Mūsų pagrindinis tikslas

Vertinti transporto poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai, naudojant transporto ir aplinkos rodiklius, modelius ir scenarijus. Tai *inter alia* apims pažangos siekiant su aplinka susijusių transportui nustatytų politikos tikslų vertinimą ir pastangas parodyti galimus naujus transporto prieinamumo ir darniojo mobilumo sprendimus.

### Analizė

Transportas yra neatsiejama daugumos veiklos rūšių, kurios kartu sudaro šalies bendrojo vidaus produkto pagrindą, dalis. Transporto srutai didėja daugiau ar mažiau lygiagrečiai su ekonomika, taigi daro įtaką daugybei aplinkos klausimų, reikšmingiausi iš kurių yra klimato kaita, buveinių nykimas, triukšmas ir oro tarša. Nors transporto sektoriaus išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio didėjimas pastaruoju metu sulėtėjo, ateities prognozėse numatomas smarkus padidėjimas, jeigu nebus įgyvendinta jokių papildomų švelninimo priemonių.

Todėl ES svarsto įvairias politikos kryptis ir priemones, kaip antai aviacijos įtraukimas į ES teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemą, lengvųjų automobilių išmetamų CO<sub>2</sub> dujų kiekio mažinimas ir infrastruktūros mokesčių ėmimo sistemos. Tačiau mes neturėtume sieti transporto vien su klimato kaita; siekiant išplėsti šią diskusiją jau žengta pirmyn — pasiūlytas Ekologiško transporto priemonių paketas.

Plėtojant transporto politiką dideliu mastu vadovaujamosi tikslu sukurti „darnesnio transporto sistemą“, kurios šerdimi būtų prieinamumas ir mobilumas. Tačiau šios sąvokos dar neįsigaliojo ir nepalengvina poveikio aplinkai gerinimo. Atsižvelgiant į išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo tikslus, kurie tampa vis ambicingesni, reikia nustatyti atskiriems sektoriams taikytinus tikslus. Siekiant užtikrinti papildomą naudą, šie tikslai taip pat turėtų apimti visus pagrindinius „darnaus transporto sistemos“ ir jos naudojimo aspektus (išmetamuosius teršalus, triukšmą, buveinių nykimą ir kt.).

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- tvarkydami, plėtodami ir paprastindami transporto ir aplinkos rodiklius bei bendradarbiaudami su Eurostatu, TTF/EBPO ir Europos Komisija sieksime išplėsti EAA duomenų rinkimą pasitelkiant „Eionet“ partnerius, visų pirma transporto triukšmo vertinimo, žemės naudojimo ir prekių vežimo modelių srityse;
- atlikdami rodikliais pagrįstus transporto sektoriaus pažangos vertinimus, įtraukiant aplinkos apsaugą į savo politikos kryptis, kurie bus taikomi rengiant EAA reguliarius kompleksinius ir kelias sritis apimančius vertinimus;
- analizuodami, kaip eismas veikia oro kokybę ir triukšmą Europos miestuose;
- rengdami geografiškai tikslus transporto išmetamųjų teršalų aprašus;
- informuodami apie tarptautinės aviacijos ir jūrų transporto rezultatų aplinkosaugos srityje gerinimo ir tų transporto rūšių įtraukimo į klimato kaitos švelninimo režimą, taikytiną pasibaigus Kioto protokolo galiojimui, teikdami atitinkamą informaciją, daugiausia susijusią su išmetamaisiais oro teršalais ir šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis; ir
- bendradarbiaudami su transporto pramone, JTC ir Europos Komisijos tarnybomis rengsime darnios transporto sistemos plėtros scenarijus, nagrinėsime energijos efektyvumo, darniojo mobilumo ir prieinamumo, sąveikų su kaimynystės ir rajonų plėtra klausimus, nustatydami ir apibūdindami įvairias galimas priemones, technologijų galimybes, paklausos valdymo galimybes ir vartotojų elgesio variantus.

## 3 strateginė sritis.

# Kompleksinis aplinkos vertinimas



Poreikis atlikti įvairių geografinių sričių Europoje, kaimyninėse šalyse ir pasaulyje aplinkos vertinimus arba dalyvauti juos rengiant vis didėja. Šių vertinimų reikia siekiant padėti pasiekti, remti ir vertinti įvairių politinių procesų pažangą. Taip pat padidėjo poreikis įtraukti į vertinimus ekonominę informaciją, ateities perspektyvas ir kreipti dėmesį į atsirandančius neaiškumus. Tačiau dėl tokios gausybės vertinimų ir jų įvairovės atsiranda neveiksmingumo, pasikartojimų ir nenuoseklumo, o tai gali pakenkti vertinimų veiksmingumui.

Pagal savo steigiamąjį reglamentą EAA turi kas penkerius metus skelbti Europos aplinkos būklės ir perspektyvų ataskaitą. Kita ataskaita turi būti parengta 2010 m. Nuo savo veiklos pradžios EAA jau paskelbė keturis visos Europos vertinimus, apimančius Rytų Europos, Centrinės Azijos ir Kaukazo šalis, du vertinimus, kuriuose dėmesys sutelktas į Viduržemio jūros šalis ir du vertinimus apie Arktį. Be to, mes skiriame vis daugiau dėmesio scenarijams rengti ir ateities studijoms, ekonominiam vertinimui ir istorinei aplinkos ir sveikatos klausimų analizei, siekdami gerinti politikos kūrimą ir sprendimų priėmimą labai neaiškiomis ir sudėtingomis sąlygomis.

Per ateinančius penkerius metus EAA parengs savo pagrindinę penkerių metų ataskaitą ir vertinimą bei kartu su partneriais rengs kitus regioninius, europinius ir pasaulinio lygmens vertinimus ar prie jų prisidės. Agentūra taip pat sieks padėti tvirtą pagrindą ES aplinkos veiksmų programai.

Siekiant užtikrinti, kad šiais vertinimais būtų remiami sprendimų priėmimo procesai ir politikos kūrimas, didesnis dėmesys bus skiriamas šiems keturiems elementams:

- kompleksinei aplinkos politikos analizei ir nacionalinės ir regioninės politikos kryptių ir veiksmų, kuriais siekiama saugoti aplinką, pvz., transporto ir infrastruktūros srityje, žemės ūkyje (biotechnologijos ir transgeniniai organizmai), energetikoje ir pramonėje (tvarti gamyba ir vartojimas bei nanotechnologijos), finansų sektoriuje (draudimas) ir prekyboje (platinimas), vertinimams;
- sprendimams rizikingomis, neaiškiomis ir sudėtingomis sąlygomis priimti ir juos pagrįsti leidžiančioms priemonėms taikyti;
- aktyvesniam socialinės ir ekonominės analizės rengimui siekiant, kad žmogaus ir aplinkos tarpusavio ryšys taptų vyraujančia visuomenės mąstysenos tendencija; ir
- intensyvesniam scenarijų ir kitų perspektyvinių metodų taikymui siekiant remti tvarių perspektyvų kūrimą.

Veikla šioje strateginėje srityje įgyvendinama pagal penkias temas:

- **kompleksinis aplinkos vertinimas**
- **regioninis ir pasaulinis vertinimas**
- **sprendimų pagrindimas**
- **ekonomika**
- **strateginės perspektyvos**

## 3.1 Kompleksinis aplinkos vertinimas

### Mūsų pagrindinis tikslas

2010 m. parengti, paskelbti ir perduoti Europos aplinkos būklės ir perspektyvų pažangos ataskaitą ir kartu su savo tinklais ir partneriais parengti ilgalaikę strategiją, siekiant koordinuoti būsimus pasaulinius, regioninius, teminius ir sektorių vertinimus ir ataskaitų rengimą.

### Analizė

EAA pavesta „kas penkerius metus skelbti aplinkos būklės, tendencijų ir perspektyvų ataskaitą, kurią papildytų nurodomosios ataskaitos specifiniais klausimais“ (EAA steigiamojo reglamento 2 straipsnis). Kita aplinkos būklės ir perspektyvų ataskaita turi būti parengta 2010 m.

Pagrindinėse EAA penkerių metų ataskaitose pateikiamas strateginis padėties įvertinimas ir perspektyvinis aplinkos klausimų vertinimas atsižvelgiant į tvarumą ES valstybėse narėse, šalyse kandidatėse ir galimose šalyse kandidatėse. Ataskaitos naudingos Europos lygmeniu formuojant strategines su aplinka susijusias politikos kryptis, vertinant ES aplinkos veiksmų programas ir strategijas bei rengiant ateities darbotvarkę.

2010 m. SOER užtikrins geras galimybes prisidėti prie Šeštosios aplinkos veiksmų programos ir svarbių ES darnaus vystymosi strategijos dalių vertinimo ir numatyti visų paskesnių programų perspektyvas, taikant perspektyvines jos tendencijas ir prognozes bei perspektyvinį požiūrį į iškylančius klausimus.

Atsižvelgiant į didelį susidomėjimą 2010 m. SOER, bus parengti įvairūs produktai ir daugialypė terpė, kurie tiktų įvairioms auditorijoms, įskaitant teminių klausimų vertinimus atskirų šalių lygmeniu.

Naujosios strategijos įgyvendinimo pradžioje bus įdiegtas naujas pagerintas požiūris į vertinimus, kad EAA galėtų įvykdyti savo pagrindinį ataskaitų teikimo kas penkeri metai įpareigojimą ir nuosekliai, efektyviai ir veiksmingai vykdyti daugybę keliamų reikalavimų.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- koordinuodami informaciją, surenkamą iš įvairių teminių sričių, per BIAS ir pagrindinių Europos rodiklių rinkinių (įskaitant tvarkomus Eurostato) duomenis, siekdami parengti teminį, rodikliais pagrįstą kompleksinį aplinkos tendencijų ir perspektyvų Europoje vertinimą;
- taikydami atskiroms šalims skirtą procesą, kurio tikslas — atlikti konkrečios šalies analizę ir nustatyti rodiklius ir šiuo pagrindu atlikti į mokymąsi orientuotą lyginamąjį veiklos padėties, aplinkybių ir atsakomųjų veiksmų vertinimą atskirų šalių lygmeniu;
- gerindami vertinimų pateikimą ir sklaidą, platindami įvairialypę, lengvai suprantamą informaciją įvairiomis kalbomis;
- rengdami perspektyvinį kelias sritis apimantį kompleksinį aplinkos klausimų vertinimą, kuriame nagrinėjama, kaip žvelgiant į tvarumo perspektyvą galėtų stiprėti aplinkos klausimų ir Europos bei pasaulinių socialinių ekonominių pokyčių sąveika pagal įvairius tikėtinius scenarijus ir kokią tai gali turėti įtaką Europai, jos kaimynėms ir kitoms pasaulio dalims;
- parengdami ilgalaikę kompleksinio aplinkos vertinimo regione strategiją, kuri apimtų einamąjį penkerių metų ataskaitų teikimo ciklą ir kito regioninio, pasaulinio ir konkrečių klausimų vertinimo poreikius.

## 3.2 Regioninis ir pasaulinis vertinimas

### Mūsų pagrindinis tikslas

Planuoti, rengti ir teikti regioninius vertinimus įvairioms politikos kryptims ir politiniams procesams paremti pagal EAA ilgalaikę kompleksinių vertinimų strategiją ir ataskaitų teikimo kas penkerius metus įpareigojimą bei prisidėti prie tokių vertinimų rengimo.

### Analizė

Specifiniams Europos regionams, pavyzdžiui, pakrančių regionams ar kalnynams, būdingi bendri geografiniai ir aplinkos modeliai. Viena vertus, jie parodo tikrąją Europos kraštovaizdžio įvairovę, o kita vertus, tam tikros formos tikslinius procesus ir politikos kryptis arba, vertinant bendriau, teritorinę sanglaudą. Taigi analizuojant aplinkos būklę įvairiuose regionuose, kaip antai pakrantės, miestai, kaimiški regionai, kalnai, turi būti remiamasi ypatingomis socialinėmis ekonominėmis įvairių regionų charakteristikomis ir dabartiniais bei praeities žemės naudojimo modeliais. Tai turi svarbių pasekmių, nes daugumoje politikos krypčių ir sprendimų priėmimo scenarijų turi būti atsižvelgta į daugybę sąveikų, pavyzdžiui, miestų plėtrą skverbiantis į kaimo regionus, urbanizacijos pakrančių regionuose poveikį ekosistemų funkcijoms, kalnuotų vietovių žemės ūkio vaidmenį prižiūrint didelės gamtinės vertės žemės ūkio naudmenas. EAA dalyvauja atliekant tam tikrus regioninius vertinimus ir aplinkos būklės ataskaitų teikimo procesuose.

Tai, pavyzdžiui, darbas, atliekamas pagal Europos kaimynystės politiką ir Centrinės Azijos strategiją, koordinavimas ir rodiklių nustatymas įgyvendinant Viduržemio jūros regiono programą „Horizon 2020“, siekiant vertinti pažangą remiantis sutartu rodiklių rinkiniu, JTAP visuotinis vertinimų vertinimas siekiant sukurti reguliarių jūrų aplinkos vertinimo procesą, Arkties ir pagrindinių ekosistemų, tokių kaip pelkynai ir Alpių teritorijos, vertinimai.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- teikdami nuorodas į BIAS, „Reportnet“ ir įvairias kompleksinio vertinimo priemones bei užtikrindami patogią prieigą prie jų, siekdami platesnei bendruomenei sudaryti galimybę kuo geriau panaudoti šiuos laimėjimus;
- prisidedami prie Viduržemio jūros regiono veiksmų programos, bendradarbiaudami su Eurostatu ir kitais partneriais, siekiant organizuoti reguliarių ataskaitų teikimą pagal „Horizon 2020“ iniciatyvą, skelbdami penkerių metų ir dvimetes Viduržemio jūros aplinkos ataskaitas;
- planuodami ir rengdami penktąją visos Europos vertinimo ataskaitą;
- dalyvaudami Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos (JTGA) jūrų aplinkos vertinimų vertinime, rengiant JTAP Pasaulio aplinkos perspektyvų ataskaitą, kitoje JTAP Ankstyvojo įspėjimo ir vertinimo skyriaus (angl. DEWA) veikloje ir kituose JT vertinimuose, dirbdami ekspertų grupėse ir pirmininkaudami komisijoms;
- nustatydami konkrečių specialiųjų Arkties aplinkos būklės vertinimų poreikius ir juos atlikdami;
- nustatydami poreikius atlikti atitinkamus vertinimus sanglaudos politikos kryptims bei erdviniam planavimui ir regionams, išsiskiriantiems ekologiniu panašumu (pvz., pakrantės, vidaus jūros, miesto, kaimo ir kalnų regionai); ir
- gerindami informacijos apie kompleksinio vertinimo svarbą ir jo pagrindą pateikimą ir sklaidą, platindami įvairialypę, lengvai suprantamą informaciją įvairiomis kalbomis.

## 3.3 Sprendimų pagrindimas

### Mūsų pagrindinis tikslas

Skatinti geresnį ir platesnį mokslo, daugiapriežastingumo, neapibrėžtumo ir žinių šaltinių reikšmės supratimą, taip siekiant paremti sprendimų priėmimo procesą, kad sprendimai būtų priimami laiku, dalyvaujant daugeliui dalyvių, būtų patikimi ir lengvai pritaikomi.

### Analizė

Mokslas vis labiau suvokia, kad aplinkos, ekologijos ir sveikatos klausimai yra gerokai sudėtingesni, juos lemia daugiau priežasčių ir jie labiau tarpusavyje susiję, negu manyta anksčiau. Mokslo, nelineinės dinamikos ir ribinių verčių sistemų reiškiniai būdingi daugumai aplinkos ir sveikatos klausimų, kaip antai klimato kaita, ES aplinkos ir sveikatos veiksnių plane nustatytos keturios prioritetinės ligos ir sutrikimai, ekosistemų būklė ir biologinės įvairovės nykimas. Atsakomosios priemonės, kurių laiku imasi vyriausybės — ir vis dažniau pilietinė visuomenė, — sutrikimų tokiose sudėtingose ekologinėse ir biologinėse sistemose atžvilgiu apima ir veiksmus, kurių imamasi remiantis ne tokiais tvirtais, o kartais kitokiais įrodymais (pvz., vietinių gyventojų žiniomis, svarbiais pastebėjimais, o ne tiksliais duomenimis), jeigu norima užtikrinti prevencinę apsaugą nuo žalos. Tokie sprendimai turi būti priimami atsižvelgiant į tvirtesnę žinių pagrindą, kuris iš dalies būtų suformuotas dalyvaujant visuomenei, ir remiantis didesniu ankstesnių veiksnių, kurių imtasi išskylančių klausimų ir ankstyvųjų išpėjimų atžvilgiu, veiksmingumo ir tų veiksnių arba neveikimo padarinių suvokimu.

Visuomenės ir suinteresuotųjų šalių dalyvavimas taip pat vis labiau pripažįstamas kaip viena iš veiksmingo sprendimų priėmimo iš sudėtingų sistemų, tokių kaip upių baseinų valdymas, strateginis poveikio vertinimas, prisitaikymas prie klimato kaitos, žemės valdymas, gamtos apsauga, erdvinis planavimas, strateginių perspektyvų rengimas, su paklausa susijęs transporto, vandens, energijos ir išteklių naudojimo valdymas ir nespecialistų atliekama aplinkos pokyčių stebėseną, kylančiais klausimais sudedamųjų dalių.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- atlikdami retrospektyvinę praeityje aplinkos srityje priimtų sprendimų analizę (pvz., „Vėlyvos ankstyvųjų išpėjimų pamokos, 2 t.), siekdami sukaupti didesnę žinių patirtį, kuria remiantis būtų galima nustatyti ir įgyvendinti būsimus politikos veiksmus, kurių būtų imamasi laiku ir kurie būtų patikimi ir lengvai pritaikomi;
- skatindami ilgalaikį netikėtiems pokyčiams jautrių parametrų monitoringą, siekiant geriau numatyti biologinių ir sveikatos sistemų sutrikimus;
- nagrinėdami įvairius metodus, kaip užtikrinti veiksmingą visuomenės dalyvavimą nustatant išskylančius ekologijos ir sveikatos klausimus ir juos sprendžiant;
- kurdami ir taikydami sprendimus leidžiančias pagrįsti priemones pagrindinėse srityse, tokiose kaip klimato kaita, prisitaikymas, ekosistemų įvertinimas ir pažeidžiamumo vertinimai;
- analizuodami ir padėdami derinti skaidresnius mokslo ir kitokių žinių, pavyzdžiui, vietinių gyventojų žinių, vertinimo metodus ir remdami platesnį atsargumo principo taikymą;
- gerindami ir paprastindami terminiją, vartojamą apibūdinant priežasčių ir pasekmių santykius bei neaiškumus, susijusius su ekologinėmis ir biologinėmis sistemomis, skatindami platų tokios terminijos vartojimą;
- kartu su partneriais siekdami geriau suprasti teismų praktiką, kuri tinkamai atspindėtų aplinkos poreikius; ir
- didindami informuotumą šiais klausimais per seminarus, kuriuose dalyvautų daug skirtingų suinteresuotųjų šalių.

## 3.4 Ekonomika

### Mūsų pagrindinis tikslas

Remti ir atlikti kompleksinę ekonominę analizę, įskaitant kelias sritis (biologinę įvairovę, klimato kaitą, jūrų aplinką, erdvinį planavimą, aplinką ir sveikatą) apimančią modeliavimą ir veikiančiąsias jėgas (žemės ūkis, transportas, (bio)energija), sutelkiant dėmesį į politinio neveikimo sąnaudas, priemonių sąnaudas, pagerintos aplinkos kokybės ir ekosistemų funkcijų naudą, rinkos priemonių ir aplinkos mokesčių reformos vaidmenį ir poveikį. Svarbiausia šios veiklos sritis turi būti duomenų saugyklų tvarkymas.

### Analizė

Ekonominei žalai ir gerovės prastėjimui netinkamų veiksmų ar neveikimo atveju skiriama vis daugiau dėmesio. Kartu politikos kryptys ir priemonės turi skatinti įgyvendinti veiksmingus sprendimus, susijusius su mažiausiomis išlaidomis. Ekonominė aplinkos analizės ir vertinimų sudedamoji dalis tampa vis svarbesnė ir tai parodo tolesnis metodų, tokių kaip *ex-ante* pobūdžio politinio neveikimo sąnaudų vertinimas, poveikio vertinimai ir kompleksinė analizė bei *ex-post* vertinimai, plėtojimas. Vis labiau pripažįstama, kad rinkos priemonėmis galima sutaupyti lėšų, o įgyvendinant aplinkos mokesčių reformą siekiama suderinti aplinkos, mokestinius ir socialinius tikslus.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- toliau plėtodami duomenų rinkimą ir veiksmų bei veiksmų trūkumo ekonominių pasekmių vertinimą;
- atlikdami kompleksinę ekonominių veiksmų, aplinkos problemų ir politikos priemonių analizę;
- rengdami duomenų aprašus ir atlikdami rinkos priemonėmis grindžiamų sprendimų ir aplinkos mokesčių reformų reikšmės vertinimus;
- atlikdami su neveikimo sąnaudomis susijusius rinkos ir ne rinkos žalos ekosistemų funkcijoms ir žmonių gerovei vertinimus, kuriais būtų remiamasi Europos ekologinio vertinimo programose;
- atlikdami kompleksinę pagrindinių veikiančiųjų jėgų ir sprendimų padarinių aplinkai ir išteklių efektyvumo analizę, sutelkiant dėmesį į rinkos principais grindžiamus metodus, tokius kaip anglies dvideginio rinkos ir aplinkos mokesčių nustatymas;
- atlikdami aplinkos mokesčių reformos, kaip atsako į ilgalaikį tvarų aplinkos, ekonominių (mokestinių) ir socialinių tikslų derinimo, analizę; ir
- toliau plėtodami metodikas, įskaitant naudos perdavimo metodiką, siekiant gerinti ne rinkos vertinimo atvejų analizės rezultatus ir vertinimą, susijusį su žemės ir ekosistemų apskaita.

## 3.5 Strateginės perspektyvos

### Mūsų pagrindinis tikslas

Padėti pagrindiniams EAA klientams ir partneriams tobulinti strateginių sprendimų priėmimą, toliau plėtojant scenarijais pagrįstus vertinimus konkrečiose srityse, tokius kaip perspektyvinė pagrindinių EAA vertinimų sudedamoji dalis, skatinant gebėjimų stiprinimo priemones ir geriau panaudojant esamus procesus, informaciją ir metodus siekiant nustatyti naudotojams pritaikytas ateities perspektyvas.

### Analizė

Dar labiau sudėtingėjant aplinkos problemoms, pasireiškiant didesniam pavojui ir neaiškumui, vis labiau pripažįstama ateities studijų ir visų pirma scenarijų svarba priimant sprendimus.

Pirmaisiais savo veiklos metais EAA savo pastangas šioje srityje sutelkė į ateities perspektyvos įtraukimą į savo pagrindinius ES apimančius vertinimus (SOER) ir Bendrijos aplinkos politikos įgyvendinimo nagrinėjimą taikant vertinimo, kada bus pasiektas tikslas, analizę. Parengus analizę, kuri buvo pateikta 1999 m. penkerių metų būklės ir perspektyvų ataskaitoje, ir pakeitus reglamentą, EAA buvo paprašyta įtraukti į savo vertinimus ateities komponentą.

Todėl EAA darbas nebeapsiribojo SOER ataskaitomis, bet apėmė ir temines sritis, taip pat nebeapsiribojo galiojančiais teisės aktais ir Europos sienomis. Per paskutinės strategijos laikotarpį pagrindinę darbo dalį sudarė plataus masto vertinimo procesai, susiję su 2005 m. penkerių metų būklės ir perspektyvų ataskaita ir 2007 m. Belgrado konferencija „Aplinka Europai“. Be to, prisidėta prie JTAP Pasaulio aplinkos perspektyvų ataskaitos rengimo proceso. Taip pat, labai gerai įvertintoje scenarijų analizėje PRELUDE (Perspektyvinė aplinkosauginė žemės naudojimo plėtros Europoje analizė) plačiai atskleistos scenarijų galimybės suformuluoti klausimus ankstyvuosiuose politikos ciklo etapuose ir būdas skatinti strateginę mąstyseną politikos formavimo srityje.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- toliau remdami vykstančius EAA vertinimo procesus, visų pirma ateities analizę, skirtą 2010 m. SOER ir Europos ekosistemų vertinimui („Eureca 2012“);
- skatindami scenarijų ir dabartine padėtimi pagrįstų prognozių metodų taikymą strateginių sprendimų priėmimo procesuose, rengdami gaires, nustatydami gerą patirtį ir kurdami internetines mokymo priemones;
- inicijuodami naujus perspektyvinius ir scenarijų vertinimus, skirtus konkrečioms sritims, regionams ir temoms;
- toliau nagrinėdami scenarijų dabartinio naudojimo poveikį ir veiksmingumą priimant strateginius su aplinka susijusius sprendimus;
- tęsdami informavimo apie ateities prognozes sistemų plėtojimą per BIAS ir kurdami geriau pritaikytas ateities prognozių informacijos tvarkymo priemones; ir
- stiprindami bendradarbiavimą su valstybėmis ir kitais pagrindiniais šios srities subjektais (t. y. Aplinkos generaliniu direktoratu, JTC, Eurostatu), siekiant skatinti strateginį bendradarbiavimą su svarbiais žinių centrais ir dalyvavimą mokslinių tyrimų programose, taip skatindami tobulinti gebėjimus ir metodikas ir, kai tinka, įtraukiant į jas verslą ir NVO.



## 4 strateginė sritis.

# Informavimo paslaugos ir ryšiai



Lengvai suprantamos naujausios informacijos paklausa gerokai padidėjo jau 2004–2008 m. strategijos laikotarpiu. Tokios informacijos reikalauja ir politinių sprendimų priėmėjai, ir Europos piliečiai, kurie vis dažniau pageidauja, kad viešųjų įstaigų teikiama informacija būtų visiškai skaidri. Kartu spartus naujų informacinių technologijų tobulėjimas suteikia mums priemonių veiksmingiau ją teikti.

Per ateinančius penkerius metus EAA sieks teikti Europos sprendimų priėmėjams ir piliečiams nepriklausomą informaciją, kurios jiems reikia norint priimti kompetentingus su aplinka susijusius sprendimus ir didinti informuotumą aplinkos klausimais skaidriu ir suprantamu būdu teikdama savo pranešimus kuo platesnei auditorijai.

EAA informavimo paslaugas ir ryšius palaiko daugybė visoje Europoje įgyvendinamų iniciatyvų, kurias EAA raginama remti, įskaitant Bendrąją informacijos apie aplinką sistemą, „Inspire“ direktyvą dėl erdvinės informacijos teikimo, Orhuso konvenciją dėl teisės gauti informaciją aplinkos apsaugos klausimais ir GMES — ES techninį vedlį, kurio paskirtis — gerinti *in-situ* monitoringą ir monitoringo iš kosmoso integraciją.

Strategijos laikotarpiu EAA sieks užtikrinti, kad jos interneto svetainė taptų visame pasaulyje pripažintu portalu, kuriame laiku teikiama svarbi aplinkos informacija apie Europos aplinkos būklę ir perspektyvas. Daugiakalbei EAA naudotojų bendruomenei siekiama teikti produktus ir paslaugas, kurios būtų itin suprantamos, tinkamos naudoti ir nuoseklios informacijos atžvilgiu.

Iš tinklavietės, kurioje saugomi dokumentai, interneto svetainė virs interaktyvia svetaine ir portalu, kuris palaiko abipusį ryšį ir gali būti veiksmingas siekiant padėti gerinti švietimo aplinkos klausimais kokybę ir sklaidą.

Mes ir toliau daug dėmesio skirsime reguliarioms naujienoms interneto svetainėje teikti ir kuo geresniam daugialypės terpės metodų taikymui siekiant užtikrinti kuo platesnę EAA teikiamos informacijos sklaidą ir poveikį.

Darbas šioje strateginėje srityje bus atliekamas pagal šias dvi temas:

- **bendroji informacijos apie aplinką sistema**
- **ryšiai**

## 4.1 Bendroji informacijos apie aplinką sistema

### Mūsų pagrindinis tikslas

Modernizuoti dabartines ataskaitų teikimo sistemas siekiant sukurti decentralizuotų sistemų tinklą, kuris suteiktų galimybę internete gauti kuo arčiau šaltinio tvarkomus duomenis ir padėtų gerinti informacijos kokybę bei jos pateikimą laiku. EAA ir „Eionet“ diegdamos sistemą bendradarbiaus su Europos Komisija ir kitomis tarptautinėmis suinteresuotosiomis šalimis. EAA šį tikslą įgyvendins remdamasi ataskaitoms teikti parengtomis sistemomis ir priemonėmis („Reportnet“), naujomis iniciatyvomis, susijusiomis su e. vyriausybe, Europos erdvinės informacijos infrastruktūra („Inspire“), GMES, Žemės stebėjimo grupe (angl. GEO) ir Pasauline žemės stebėjimo sistemų sistema (angl. GEOSS).

### Analizė

2008 m. vasario mėn. Europos Komisija priėmė komunikatą, kuriame pasiūlė pagerinti, modernizuoti ir supaprastinti dabartines informacijos apie aplinką sistemas sukuriant Europos bendrąją informacijos apie aplinką sistemą (BIAS).

BIAS — tai paskirstyta, integruota žiniatinklio informacijos sistema, pagrįsta viešųjų informacijos teikėjų, besidalijančių duomenimis ir informacija apie aplinką, tinklu. Ji sukurta esamos valstybių narių ir ES institucijų, visų pirma priklausančiųjų EAA ir „Eionet“, e. infrastruktūros, sistemų ir paslaugų pagrindu.

Sistemos tikslas — geriau susieti visus esamus duomenų šaltus ir informaciją, susijusią su ES aplinkos politikos kryptimis ir teisės aktais, įskaitant Europos erdvinės informacijos infrastruktūros („Inspire“) įgyvendinimą, ir kitus duomenis bei tikralaikius stebėjimus, susijusius su išskylančiais aplinkos prioritetais, ir GMES teikiamas paslaugas. Ji teiks lengvai prieinamą informaciją ir politikos kūrėjams, ir piliečiams. Svarbiausia užduotis — sukurti BIAS kaip sistemą, kurią taip pat būtų galima naudoti abipusiems ryšiams aplinkos klausimais, t. y. kuri leistų naudotojams persiųsti savo informaciją ir dalytis ja su kitais įvairiais lygmenimis — nuo vietos lygmens iki pasaulinio.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- bendradarbiaudami su „Eionet“, Europos Komisija (visų pirma per Ketverto grupę ir dešimt aplinkos informacijos centrų) ir EAA Europos teminiais

centrais diegiant šią sąveika pagrįstą dalijimosi informacija sistemą įvairiais lygmenimis — nuo vietos iki pasaulinio;

- laipsniškai pritaikydami „Reportnet“ priemonę, kuria būtų paremta siūloma persvarstyti standartizuota ataskaitų teikimo direktyva, sukurti ir paspartinti duomenų prieinamumo internete užtikrinimo procesą;
- sutelkdami dėmesį į savo Europos duomenų valdymą, įskaitant prioritetinių duomenų šaltų paprastinimą su „Eionet“, GMES *in-situ* komponento koordinavimą ir penkių teminių aplinkos informacijos centrų valdymą, siekiant siūlyti Europos aplinkos duomenų gausybę įvairiems naudotojams tinkamais formatais;
- toliau plėtodami savo erdvinį duomenų infrastruktūrą pagal būsimas „Inspire“ įgyvendinimo taisykles, kad ši taptų BIAS pagrindu;
- kurdami taikomas programas ir paslaugas, susijusias su oro, jūrų ir sausumos aplinkos monitoringu ir stebėjimais, pasitelkdami pagerintą GMES ir GEO/GEOSS *in-situ* monitoringą ir monitoringą iš kosmoso;
- užtikrindami sistemos palaikymą ir valdymą, teikdami aukštos kokybės duomenų ir informacijos teikimo paslaugas 24 valandas per parą, septynias dienas per savaitę; ir
- nuolat tobulindami savo EAA interneto svetainę, kaip pagrindinį svarbios informacijos apie Europos aplinką teikimo laiku portalą.

## 4.2 Ryšiai

### Mūsų pagrindinis tikslas

Padėti mūsų pagrindinėms tikslinėms Europos sprendimų priėmėjų ir įtaką sprendimų priėmimui darančių asmenų grupėms, kartu siekiant pasiekti kuo platesnę auditoriją, glaudžiai bendradarbiaujant su mūsų institucijų tinklais visoje Europoje ir su tarptautine bei nacionaline žiniasklaida, aktyviai ir atsakingai skleidžiant pagrindines strategines EAA idėjas siekiant, kad jos būtų įtrauktos į politines ir viešąsias darbotvarkes, daugiau medžiagos švietimo aplinkos klausimais rengiant Europos piliečiams taip užtikrinant veiksmingą abipusį ryšį; užmezgant dialogą su tikslinėmis grupėmis siekiant išsiaiškinti jų informacijos poreikius ir teikiant tinkamą informaciją tinkamu laiku, kad jos poveikis būtų didžiausias.

### Analizė

Mūsų ryšių strategija — nuolat plėtojamas dokumentas, kurio tikslas — teikti Europos sprendimų priėmėjams ir piliečiams nepriklausomą informaciją, kurios jiems reikia norint priimti pagrįstus sprendimus dėl aplinkos; didinti informuotumą aplinkos klausimais skaidriu ir suprantamu būdu teikiant savo informaciją kuo platesnei auditorijai; didinti švietimo svarbos aplinkos srityje suvokimą visoje Europoje ir stiprinti Agentūros ir jos tinklo, kaip pagrindinių laiku pateikiamos, tikslinės, svarbios ir patikimos informacijos apie Europos aplinką teikėjų, įvaizdį.

### Veiksmai

Tikslą pasieksime:

- pritaikydami savo darbo rezultatus daugybei paskirčių ir auditorijų ir naudodami įvairius kanalus jiems pateikti;
- tenkindami pagrindinės informacijos apie mūsų darbo rezultatus pateikimo trumpa, lengvai skaitoma forma paklausą — tai bendras visų mūsų tikslinių grupių — ir ekspertų, ir kitų specialistų — reikalavimas;
- investuodami į įvairialypį savo interneto svetainės turinį, kad ji taptų pasaulyje pripažintu portalu, kuriame laiku teikiama svarbi aplinkos informacija apie Europos aplinkos būklę ir perspektyvas;
- integruodami savo ryšių iniciatyvas į Europos Komisijos ir Europos Parlamento aplinkosaugos darbotvarkes, Ministrų Tarybai pirmininkaujančios valstybės iniciatyvas ir susiedami jas su viešaisiais interesais įvairiuose Europos regionuose;
- plėsdami savo aprėptį, siekiant apimti daugiau sektorių, dalyvaujančių formuojant aplinkos politiką, mokslinių tyrimų ir švietimo veikloje, ir, kai įmanoma, tenkindami jų aplinkos informacijos poreikius;
- stiprindami ir plėsdami savo žiniasklaidos tinklą siekiant didinti savo informacijos poveikį bei agentūros, kaip pagrindinės informacijos apie aplinką teikėjos, matomumą;
- kurdami ryšių programą, kuri apimtų visą Agentūrą, skatindami aktyvų vidaus ryšių palaikymą ir EAA darbuotojų mokymą ryšių srityje;
- įdiegdami tikslingesnį požiūrį į žiniasklaidą, pasirinkdami žiniasklaidos priemones, su kuriomis norime dirbti, atsižvelgiant į pagrindines idėjas, kurias norime perteikti, ir tikslinę grupę, kurią norime pasiekti;
- kurdami specialią žiniatinklyje teikiamą švietimo medžiagą;
- stiprindami ryšį su jaunesne auditorija, pateikdami pagrindinę informaciją apie įvairius EAA darbo rezultatus taip, kad ji būtų suprantama vaikams ir naudinga platesniems švietimo tikslams; ir
- stebėdami savo veiklos, kuria siekiama užtikrinti abipusius ryšius ir dialogą, veiksmingumą.

# Biudžeto prognozė

<b>Biudžetas</b>			
<b>Metai</b>	<b>ES bazinė subsidija</b>	<b>ES nepriklausančių narių įnašas</b>	<b>Bendras biudžetas</b>
2009	34 560 000	5 067 000	39 627 000
2010	35 251 000	5 101 173	40 352 173
2011	35 956 020	5 135 976	41 091 996
2012	36 675 140	5 171 415	41 846 555
2013	37 408 643	5 207 500	42 616 144

<b>Staffing</b>	
<b>Metai</b>	<b>Iš viso statutinių darbuotojų</b>
2009	178
2010	183
2011	183
2012	183
2013	183

## Pastabos ir prielaidos dėl biudžeto

- ES bazinė subsidija padidėja 2 proc.
- Į bendrąjį biudžetą neįtrauktos asignuotosios pajamos iš kitų generalinių direktoratų: tai 3 mln. EUR GMES (2009–2012 m.) ir 5 mln. EUR EKP (2009–2012 m.).
- 2010–2013 m. numatyti 5 papildomi sutartininkai GMES projektui.

Europos aplinkos agentūra

**EAA 2009–2013 m. strategija  
Daugiametė darbo programa**

Liuksemburgas, Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras

2009 m. – 42 p. – 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9213-017-6

DOI 10.2800/15381





Europos aplinkos agentūra  
Kongens Nytorv 6  
1050 Copenhagen K  
Danija

Tel. +45 33 36 71 00  
Faks. +45 33 36 71 99

Tinklapis: [eea.europa.eu](http://eea.europa.eu)  
Užklauso: [eea.europa.eu/enquiries](http://eea.europa.eu/enquiries)

